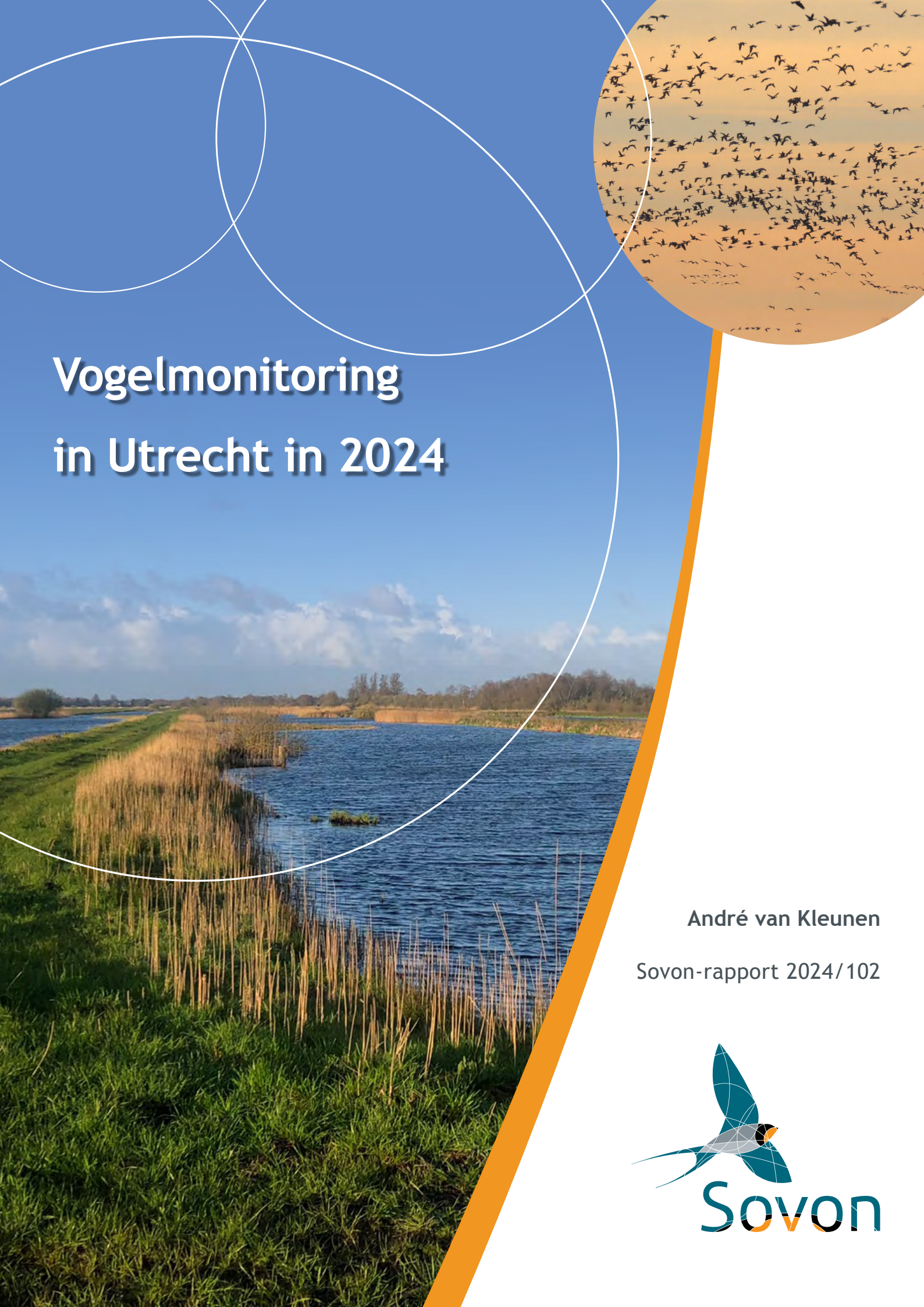
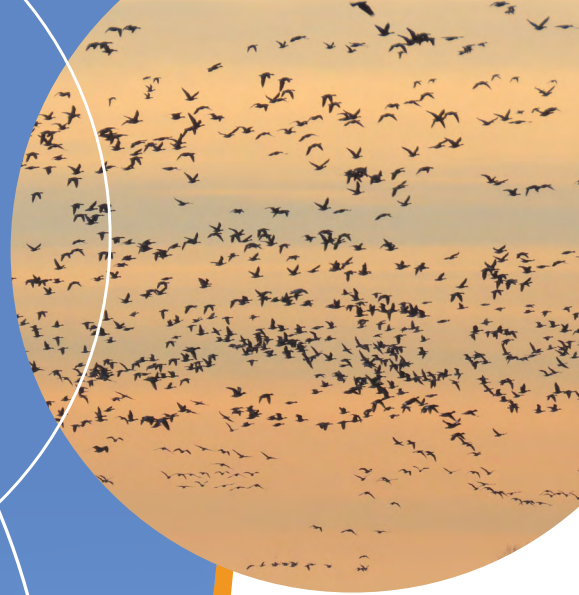

Vogelmonitoring in Utrecht in 2024

André van Kleunen

Sovon-rapport 2024/102

Vogelmonitoring in Utrecht in 2024

André van Kleunen

Sovon-rapport 2024/102

Dit rapport is samengesteld in opdracht van
Provincie Utrecht

PROVINCIE UTRECHT

Colofon

© Sovon Vogelonderzoek Nederland 2025

Dit rapport is samengesteld in opdracht van Provincie Utrecht.

Wijze van citeren: van Kleunen A. 2024. Vogelmonitoring in Utrecht in 2024. Sovon-rapport 2024/102. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Foto's omslag: Dirk Prop, Ard Wagenaar en Roy Slaterus.

ISSN-nummer: 2212 5027

Sovon Vogelonderzoek Nederland

Toernooiveld 1

6525 ED Nijmegen

e-mail: info@sovon.nl

website: www.sovon.nl

Niets uit dit rapport mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar worden gemaakt d.m.v. druk, fotokopie, microfilm, of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Sovon en/of opdrachtgever.

Inhoud

1. Inleiding	6
1.1. Ganzentellingen	6
1.2. Broedvogeltellingen	6
1.3. Verantwoording	6
2. Jonge ganzentellingen in 2024	7
2.1. Aanpak	7
2.2. Resultaten	7
2.3. Evaluatie	9
3. Ganzen-, zwanen- en smiententellingen in januari-april 2024	10
3.1. Aanpak	10
3.2. Resultaten	11
3.3. Analyse - soortbesprekingen	12
3.4. Evaluatie	26
4 Broedvogelmonitoring in 2024	27
4.1. Onderzochte telgebieden in 2024	27
4.1.1. Reguliere aanvullende BMP-tellingen	27
4.1.2. Aanvullende broedvogeltellingen ANLb-monitoring	27
4.2. Werkwijze en omstandigheden	28
4.3. Resultaten	28
4.3.1. Utrechtse Heuvelrug	29
4.3.2. Binnenveld	31
4.3.3. Eempolder	33
4.3.4. Groene Hart	35
4.3.5. Vechtplassengebied	38
4.3.6. Uiterwaarden Nederrijn	41
4.3.7. Aanvullende broedvogeltellingen ANLb-monitoring	43
4.4. Conclusies en evaluatie	46
Referenties	47
Bijlage 1. Telfrequentie ganzen-, zwanen- en smiententelgebieden	48
Bijlage 2. Onderzochte BMP-telgebieden in 2024	49

1. Inleiding

1.1. Ganzentellingen

In verband met het ganzenbeheer in de provincie Utrecht en de evaluatie van landbouwschade heeft de provincie Utrecht Sovon Vogelonderzoek Nederland gevraagd om twee verschillende tellingen uit te voeren: Tellingen van juveniele ganzen in de zomer van 2024. Hoewel in Utrecht wel zomertellingen van ganzen worden uitgevoerd (door de wildbeheereenheden) wordt daarbij geen informatie over broedsucces verzameld. Tellingen van juveniele ganzen kunnen hier inzicht in geven.

Tellingen van zwanen, ganzen en Smienten in de winter van 2024 (januari-april). De tellingen worden uitgevoerd in vacante watervogeltelgebieden in belangrijke regio's voor ganzen als aanvulling op de monitoring door vrijwilligers in het kader van het Meetnet Watervogels; onderdeel van het Netwerk Ecologische Monitoring (NEM).

In dit rapport wordt verslag gedaan van de aanvullende professionele ganzen-, zwanen- en smientenmonitoring in Utrecht in januari-april 2024, alsmede de jongentellingen bij ganzen in de zomer van 2024. Verder wordt een statusupdate gegeven van de winterganzen, zwanen en Smienten in de provincie Utrecht door middel van actuele verspreidingskaarten, aantallen en trends. Dit op basis van alle watervogeltellingen (zowel uitgevoerd door professionele veldmedewerkers als vrijwilligers) in Utrecht.

1.2. Broedvogeltellingen

De provincie Utrecht heeft geconstateerd dat tot voor kort de monitoring van broedvogelaantallen onvolledig was, voor 81 van de circa 150 geregeld in de provincie broedende soorten konden geen betrouwbare aantaltrends worden berekend op provinciaal niveau. Dit betrof voor een groot deel beleidsrelevante soorten zoals soorten die zijn aangewezen in het kader van Subsiestelsel Natuur en Landschap (SNL), soorten met instandhoudingsdoelstellingen voor Natura 2000-gebieden of door de provincie aangewezen aandachtsoorten. Hierdoor is voor verschillende beleidsvraagstukken onvoldoende monitoringsinformatie van broedvogels, zoals provinciale trends, beschikbaar.

Om de uitvoering van deze tellingen te stroomlijnen heeft Sovon in opdracht van de Provincie Utrecht een monitoringplan opgesteld dat begin 2023 is afgerond (Goffin & van Turnhout 2023). In dit monitoringplan zijn 57 telgebieden aangewezen waarin broedvogels dienen te worden geteld volgens de BMP-methode (Vergeer *et al.* 2023) om meer grip te krijgen op trends van aantallen broedparen van broedvogels in Utrecht.

In het voorjaar van 2023 is gestart met de broedvogeltellingen in die telgebieden (Goffin & van Kleunen 2023). In 2024 is deze monitoring voortgezet. Hierover wordt in het voorliggende rapport verslag gedaan.

Om de effectiviteit van Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer (ANLb) voor vogels te kunnen meten, heeft de Provincie Utrecht eveneens behoefte aan aanvullende informatie over de aantalsontwikkeling van vogels in het agrarische gebied. Daarom heeft de provincie gevraagd om 25 nieuwe telgebieden in agrarisch gebied te selecteren en deze met ingang van 2024 te tellen op broedvogels. Ook hierop wordt ingegaan in dit rapport.

1.3. Verantwoording

De ganzen-, zwanen- en smiententellingen werden uitgevoerd door Vincent de Boer, Roy Slaterus en Albert de Jong. Daan van Braak sprong bij. De juveniele ganzentellingen werden uitgevoerd door Roy Slaterus en Vincent de Boer. Erik van Winden verzorgde het databeheer, maakte de verspreidingskaarten, seizoensgrafieken en berekende de trends. De broedvogeltellingen werden uitgevoerd door Dirk Prop, Jip Louwe Kooijmans, Ard Wagenaar, Stefan Slings, Daan van Braak en André van Kleunen. Lara Marx ondersteunde bij het database- en GIS-werk. De coördinatie van dit project was in handen van Bernice Goffin. De opmaak-redactie werd verzorgd door Laura Hondshorst. De conceptversie van dit rapport werd becommentarieerd door Arjen Goutbeek.

2. Jonge ganzen tellingen in 2024

Het broedsucces van ganzen kan tussen regio's variëren en kan tevens van jaar tot jaar wisselen. Het jongenpercentage geeft informatie over het broedsucces en is indicatief voor de fase waarin een broedpopulatie zich bevindt. Snel groeiende ganzenpopulaties gaan vaak gepaard met een hoog percentage eerstejaars in de populatie, terwijl verzadigde populaties zich doorgaans kenbaar maken door een laag jongenpercentage. Leeftijdstellingen van ganzen zijn tevens in internationale context relevant, omdat ze bij Grauwe Gans en Brandgans onderdeel zijn van de internationale monitoring voor het *European Goose Management Platform* van de *Agreement on the Conservation of African-Eurasian Migratory Waterbirds* (AEWA).

2.1. Aanpak

Na het broeden concentreren ganzen zich op enige locaties in de provincie, vooral in de buurt van de Nederrijn – Lek en in het Vechtplassengebied. Deze concentraties bieden de mogelijkheid om de soorten te onderzoeken op de aantallen aanwezige volwassen en jonge vogels. Om een zo groot mogelijke steekproef te bewerkstelligen is op bekende plekken met concentraties ganzen gekeken. Daarnaast zijn andere regio's bezocht om te zien of zich daar mogelijk ook groepen ganzen bevonden (tabel 2.1).

De tellingen vonden tussen half juli en begin augustus 2024 plaats. Dan zijn van alle soorten ganzen de juvenielen nog goed te onderscheiden van de adulten. De onderscheidende kenmerken verschillen daarbij per soort. Een belangrijke voorwaarde is dat de vogels van relatief dichtbij en met goed licht zijn te observeren. Met een telescoop vanuit de auto als 'schuilhut' observeren is de meest gebruikte methode. Per groep wordt per soort het aantal adulten, aantal juvenielen en eventueel aantal met leeftijd onbekend geregistreerd. De nadruk van dit onderzoek ligt bij het op leeftijd brengen van ganzen. Groepen die te ver weg zaten of alleen met tegenlicht te bekijken waren zijn om die reden buiten beschouwing gelaten. In sommige gebieden was het daardoor niet mogelijk om een steekproef te nemen, terwijl er wel ganzen aanwezig waren. We verwachten dat dit geen gevolgen heeft voor de representativiteit van de steekproef.

Tabel 2.1. Bezoekdatums en onderzochte gebieden jongentelling Utrecht juli-augustus 2024.

Datum	onderzochte gebieden
16-jul-24	Omgeving Mijdrecht
23-jul-24	Omgeving Vinkeveense Plassen
28-jul-24	Omgeving Woerden
6-aug-24	Nederrijn, Lek oost van Utrecht
7-aug-24	Lek west van Utrecht, Vijfheerenlanden
8-aug-24	Eemland

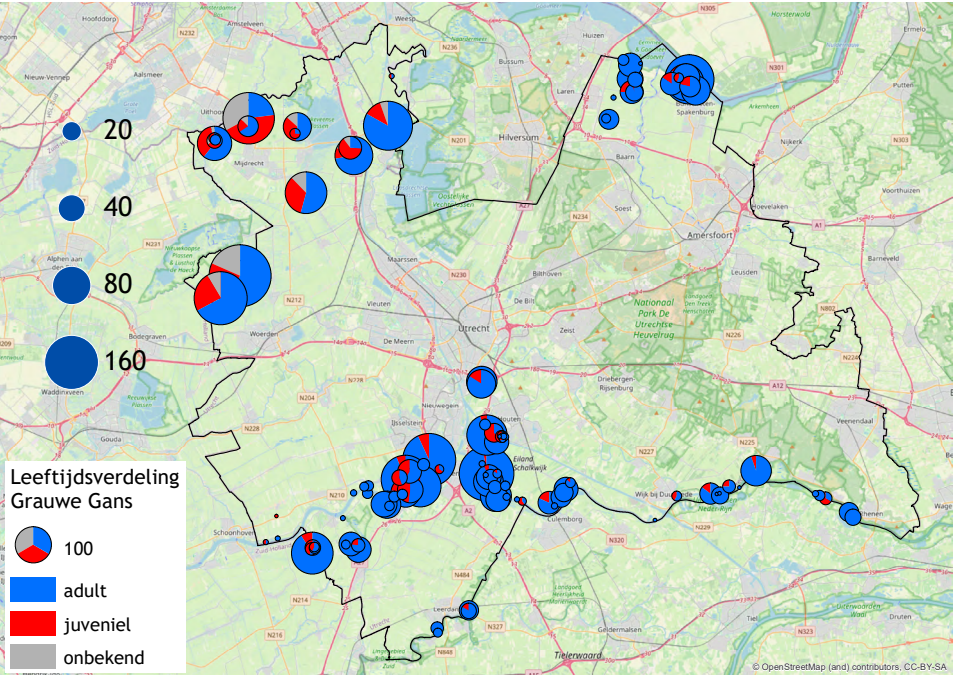
2.2. Resultaten

In totaal zijn meer dan 7.000 ganzen van zes soorten op leeftijd gebracht in de provincie Utrecht (tabel 2.2). We achten de steekproef representatief voor Grauwe Gans en Brandgans, vanwege het grote aantal onderzochte groepen van die soorten. De Kolgans is een zeldzame broedvogel, waarvan waarschijnlijk de hele Utrechtse zomerpopulatie is bekeken in de steekproef en deze dus ook als representatief kan worden beschouwd. Hoewel de steekproef van Grote Canadese Gans en Nijlgans groot is, vermoeden we dat hiertussen veel ruiende vogels afkomstig uit gebieden buiten de provincie zitten. Er zijn groepen waargenomen zonder jonge vogels ertussen. Dit kan betekenen dat het lokale broedsucces wordt onderschat. Van Soepgans kunnen groepen bijv. in stedelijk gebied gemist zijn, waardoor het de vraag is in hoeverre de steekproef representatief is.

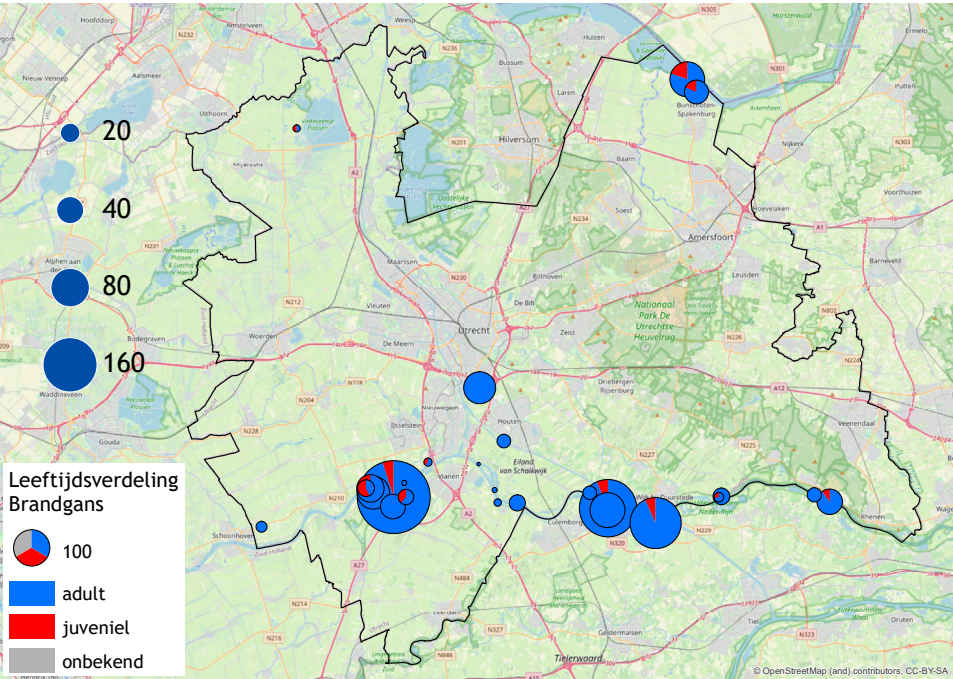
Het percentage juvenielen in de groepen Grauwe Ganzen betrof 15,6%. Dit is iets hoger dan in 2022 (14,4%) (in 2023 heeft er geen jongentelling plaatsgevonden). Vergelijkbaar onderzoek in vijf andere provincies gaf bij Grauwe Gans percentages van 12,9% tot 31,9% (Sovon *unpublished*). Het jongenaandeel Grauwe Gans in Utrecht lijkt daarmee aan de lage kant. Er zijn nog geen cijfers van dit jaar uit omliggende landen. Opvallend is dat de jongenpercentages in het Vechtplassengebied hoger waren dan bij de Nederrijn. Vermoedelijk verblijven langs de Nederrijn meer Grauwe Ganzen die niet tot broeden overgaan. Bij Brandgans was het jongenpercentage in de provincie Utrecht in 2024 8,5%. Dit zijn lokale broedvogels van de Nederrijn/Lek en van de omgeving Houten-Nieuwegein. In 2022 waren de jongenpercentages in hetzelfde gebied hoger: 14,0%. Vergelijkbaar onderzoek in acht andere provincies gaf bij de Brandgans percentages van 0 - 37,2% (Sovon *unpublished*). Het jongenaandeel van Brandgans was ook zo gezien aan de lage kant. Er zijn nog geen cijfers van dit jaar uit omliggende landen.

Tabel 2.2. Overzicht van de steekproeven voor jongenpercentages per ganzensoort in de provincie Utrecht. Bij de Lek is strikt de grens van de provincie Utrecht aangehouden. Ganzengroepen aanwezig aan de zuidzijde zijn dus niet meegenomen in deze steekproefberekeningen. Ter vergelijking zijn de percentages uit het onderzoek in 2022 opgenomen (in 2023 heeft dit onderzoek niet plaatsgevonden).

Soortnaam	Aantal gecontroleerde groepen	Totaal aantal vogels	Aantal volwassen vogels	Aantal jonge vogels	Leeftijd niet vast te stellen (niet meegenomen bij berekening jongen%)	Percentage jonge vogels 2024	Percentage jonge vogels 2022
Kolgans	4	203	198	5	0	2,5	0,0
Grauwe Gans	114	4.588	3.698	681	209	15,6	14,4
Soepgans	9	63	51	0	12	0,0	0,0
Grote Canadese Gans	20	416	365	45	6	11,0	0,0
Brandgans	26	1.541	1.410	131	0	8,5	20,2
Nijlgans	51	604	545	33	26	5,7	8,2

Figuur 2.1. Steekproeven jongentelling Grauwe Gans, juli-augustus 2024.

Figuur 2.2. Steekproeven jongentelling Brandgans, juli-augustus 2024.

2.3. Evaluatie

De juveniele ganzentellingen in de zomer van 2024 zijn goed uitgevoerd en hebben in ieder geval voor de Brandgans en Grauwe Gans een representatieve steekproef opgeleverd die een goed beeld geeft in het broedsucces. De lagere jongenpercentages vastgesteld bij de Utrechtse Brandganzen en Grauwe Ganzen passen in het landelijke beeld van lagere broedsucces percentages in de laatste jaren. De broedaantallen van beide soorten zijn inmiddels gestabiliseerd. Op grond van het broedsucces is op korte termijn geen toename te verwachten van de zomerpopulaties. Voor de zomer van 2025 staat wederom een jongentelling gepland. Hiervoor kan de aanpak van dit jaar worden voortgezet. Wel zal in de gaten worden gehouden of zich niet elders in de provincie ganzenconcentraties vestigen.

3. Ganzen-, zwanen- en smiententellingen in januari-april 2024

3.1. Aanpak

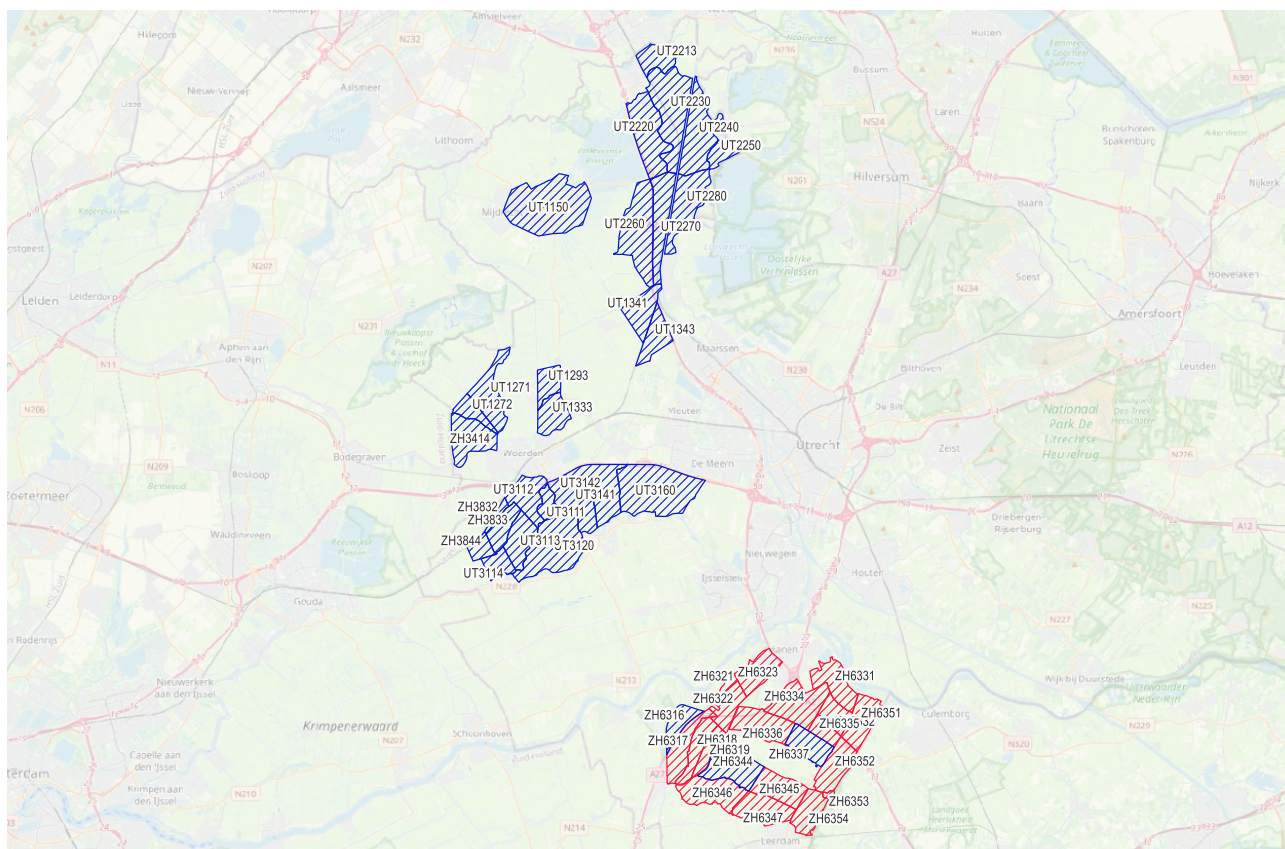
Ganzen- en zwanentellingen worden in principe maandelijks uitgevoerd in de periode september-april. Het gaat om tellingen van pleisterende ganzen en zwanen, veelal in grote, waterrijke gebieden en het agrarisch gebied. Hierbij wordt gebruik gemaakt van vaste telgebieden.

In 2022 is gekeken waar in de provincie Utrecht belangrijke ganzen- en zwanenpleisterplaatsen liggen en waar de teldekking onvolledig is. Vervolgens is voor deze vacante telgebieden bekeken waar landbouwschade is gemeld (de Boer *et al.* 2023). In het seizoen 2023-24 is het onderzoek gericht op dezelfde telgebieden als in 2022-23, aangevuld met 17 telgebieden in de Vijfheerenlanden met ganzen, zwanen en/of Smienten, waar geen tellers (vrijwilligers) actief zijn en waarvan het tellen eenvoudig te combineren is met de daar gelegen telgebieden die reeds in 2022-23 zijn geselecteerd (zie figuur 3.1).

Normaal gesproken start het telseizoen in september. In verband met de gunning van de opdracht kon voor het telseizoen 2023-24 pas in januari 2024 worden gestart. In de periode januari - april 2024 zijn maandelijks de professionele tellingen uitgevoerd, waarbij in januari en maart de vacante telgebieden ten noorden

van Woerden, inclusief die in het noordwesten van de provincie Utrecht zijn geteld en in februari en april die ten zuiden van Woerden inclusief die in de Vijfheerenlanden (figuur 3.1, bijlage 1). In deze gebieden zijn alle ganzen- en zwanensoorten geteld, alsmede de Smienten.

De tellingen vonden plaats volgens de telrichtlijnen van het Meetnet Watervogels (<https://www.sovon.nl/nl/watervogels>). Gegevens werden in het veld in de app Avimap ingevoerd. Elke groep ganzen/zwanen/Smienten, ongeacht de grootte, werd apart ingevoerd (op perceelsniveau), met vermelding van soort en aantal. Na de invoer van de telling vond al een eerste validatie plaats van ongewone soorten en aantallen (op grond van telgegevens uit voorgaande jaren). Na afloop van de telling vond nog een standaard handmatige controle plaats van de gegevens door de teller zelf en de tellingen zijn ook nog gecontroleerd door de regio-coördinator van de watervogeltellingen in Utrecht. Afwijkend op de standaard telrichtlijnen van het Meetnet Watervogels, waarbij het mogelijk is om alle aanwezige watervogels te tellen, is voor deze telling specifiek alleen de selectie van ganzen, zwanen en Smient gekozen. Het volledig tellen van alle watervogelsoorten vraagt om een grotere tijdsbesteding.

Figuur 3.1. Telgebieden aanvullende professionele tellingen seizoen 2023-24. (rood zijn de extra telgebieden in de Vijfheerenlanden).

Door met een alternerend systeem van te tellen gebieden te werken zijn op een efficiënte wijze de monitoringgegevens voor de provincie Utrecht aangevuld. Ontbrekende tellingen kunnen naderhand worden bijgeschat, ook als slechts éénmaal in de twee maanden is geteld. Op deze manier zijn 30 telgebieden tweemaal geteld in de periode januari-april 2024, de 17 extra telgebieden in de Vijfheerenlanden zijn één of twee maal geteld. De teller heeft toen gekeken hoeveel extra telgebieden hij kon meenemen in een telling. Het is de bedoeling om vanaf seizoen 2024-25 deze 17 extra telgebieden om de maand te gaan tellen.

Er waren geen problemen met toegankelijkheid van de telgebieden, waar nodig zijn insteken gemaakt te voet of zijn trajecten per fiets afgelegd. Door de tellingen vooraf in een periode van een week te plannen kon telkens gebruik gemaakt worden van goede weersomstandigheden (droog, geen harde wind) wat de kwaliteit van de tellingen bevordert heeft.

3.2. Resultaten

In de periode januari tot en met april 2024 zijn maandelijks 15 gebieden geteld. Het totaal aantal vogels dat per maand per soort geteld is, is weergegeven in tabel 3.1. De resultaten van de 17 telgebieden in de Vijfheerenlanden zijn in tabel 3.2 weergegeven. Net als in het vorige seizoen (2022-23) werden in januari en februari de grootste aantallen geteld en in april waren vrijwel alle wintergasten vertrokken. Kolgans, Grauwe Gans en Smient waren de talrijkste soorten. Ook dat sluit aan bij het beeld van het vorige telseizoen 2022-23. Toendrarietgans was nagenoeg afwezig, waarbij moet worden opgemerkt dat in de eerste helft van het winterseizoen niet geteld is. Mogelijk waren er toen wel Toendrarietganzen aanwezig. De resultaten van deze tellingen worden gecombineerd met de beschikbare telgegevens uit het Meetnet Watervogels en gebruikt voor de kaartbeelden en trendberekeningen die zijn weergegeven hieronder in paragraaf 3.3.

	Zuid A12	Noord A12	Zuid A12	Noord A12
Soortnaam	Jan	Feb	Mrt	Apr
Knobbelzwaan	671	647	519	537
Zwarte Zwaan	0	2	0	1
Toendrarietgans	1	1	0	0
Kleine Rietgans	0	1	0	0
Kolgans	3.420	6.185	225	2
Grauwe Gans	2.016	3.094	183	616
Soepgans	6	42	0	22
Indische Gans	1	1	0	0
Grote Canadese Gans	376	87	27	18
Brandgans	503	240	0	32
Nijlgans	316	226	105	97
Smient	2.048	4.769	2.070	0
hybride Brandgans x Kolgans	7	0	0	0

Tabel 3.1. Soorten en aantallen zwanen, ganzen en Smient in 30 professioneel getelde telgebieden (15 per maand) in Utrecht in januari-april 2024. Zuid A12: resultaten tellingen in de telgebieden ten zuiden van de A12, noord A12, resultaten tellingen in telgebieden ten noorden van de A12 (zie figuur 3.1).

Soortnaam	Januari	Maart
Knobbelzwaan	262	158
Kleine Rietgans	1	0
Kolgans	5.070	454
Grauwe Gans	770	747
Soepgans	1	2
Grote Canadese Gans	297	143
Brandgans	343	37
Nijlgans	159	197
Smient	506	563
hybride Brandgans x Canadese Gans	1	0

Tabel 3.2. Soorten en aantallen zwanen, ganzen en Smient in 17 telgebieden in de Vijfheerenlanden in januari en maart 2024.

3.3. Analyse - soortbesprekingen

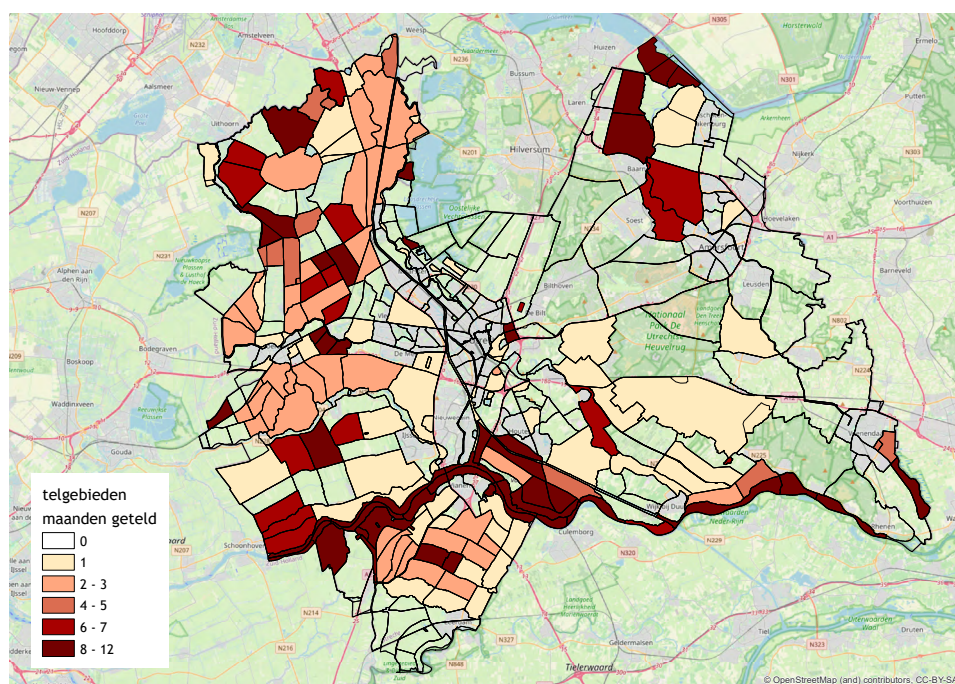
De aanvullende wintertellingen zijn onder meer uitgevoerd om de trendberekening van zwanen en ganzen in Utrecht te optimaliseren. In dit hoofdstuk worden per soort een verspreidingskaart, de aantallen over het seizoen en de trend gepresenteerd. Aantalsschattingen worden doorgaans gebaseerd op meerdere seizoenen. Recent zijn de aantalsschattingen voor alle provincies berekend op basis van de tellingen in de jaren 2016-21 (<https://stats.sovon.nl/>). De aantallen berekend voor het winterseizoen 2023-2024 (zoals te zien in de seizoensgrafieken bij de soortbesprekingen hieronder) dienen met enige voorzichtigheid te worden geïnterpreteerd, omdat het om één jaar gaat en voor sommige soorten en maanden relatief veel moet worden bijgeschat vanwege de onvolledige teldekking.

In figuur 3.2 is per telgebied het aantal in winterseizoen 2023-24 uitgevoerde tellingen weergegeven. Dit betreft alle watervogeltelgebieden in Utrecht, dus ook de telgebieden die door vrijwilligers worden geteld. Hoe meer tellingen in een seizoen zijn uitgevoerd, hoe minder er uiteraard hoeft te worden bijgeschat. Het maximum aantal tellingen in een telseizoen lopende van juli tot juni is twaalf. Voor bijvoorbeeld de Kolgans geldt dat deze soort tussen april en oktober vrijwel afwezig is omdat de soort overwegend een wintergast is in Nederland. Hierdoor ontbreekt de soort een aantal maanden van het jaar in de telresultaten. De bijgeschatte aantallen zijn op basis van uitgevoerde tellingen in eerdere seizoenen, waarbij ontbrekende data 'ge-inputted' wordt. Op de kaarten zijn getelde aantallen weergegeven in donkerblauw en bijgeschatte aantallen in lichtblauw.

De trendlijn wordt op dezelfde wijze berekend, waarbij de betrouwbaarheid toeneemt naarmate de hoeveelheid maandelijkse tellingen per seizoen toeneemt en meer jaren geteld is. Dit is terug te zien in de betrouwbaarheidsinterval aan de boven- en onderzijde van de trendlijn en daarmee de trendbeoordeling die bij een grote betrouwbaarheidsinterval en/of lange tijdreeks minder snel 'onzeker' zal zijn. Per soort wordt zowel een langjarige trend (vanaf 1980) als een korte termijntrend (twaalf seizoenen, vanaf 2012) gegeven. De volgende trendclassificatie is gebruikt:

symbool	omschrijving	criterium
++	sterke toename	significante toename van >5% per jaar (minimaal verdubbeling in 15 jaar)
+	matige toename	toename, niet significant >5% per jaar
0	stabiel	geen significante aantalsverandering
-	matige afname	afname, niet significant >5% per jaar
--	sterke afname	significante afname van >5% per jaar (minimaal halvering in 15 jaar)
?	onzeker	geen trend aantoonbaar

In de onderstaande soortbesprekingen wordt ook ingegaan op landelijke en internationale ontwikkelingen en de mogelijke verklaringen hiervoor. Tenzij anders staat vermeld is deze informatie ontleend aan de soortteksten op de Sovon-website (<https://www.sovon.nl/>), de VogeltrekAtlas (<https://vogeltrekAtlas.nl/>) en de jaarlijkse rapportages over de watervogels in Nederland van Sovon (meest recente: Hornman *et al.* 2024).

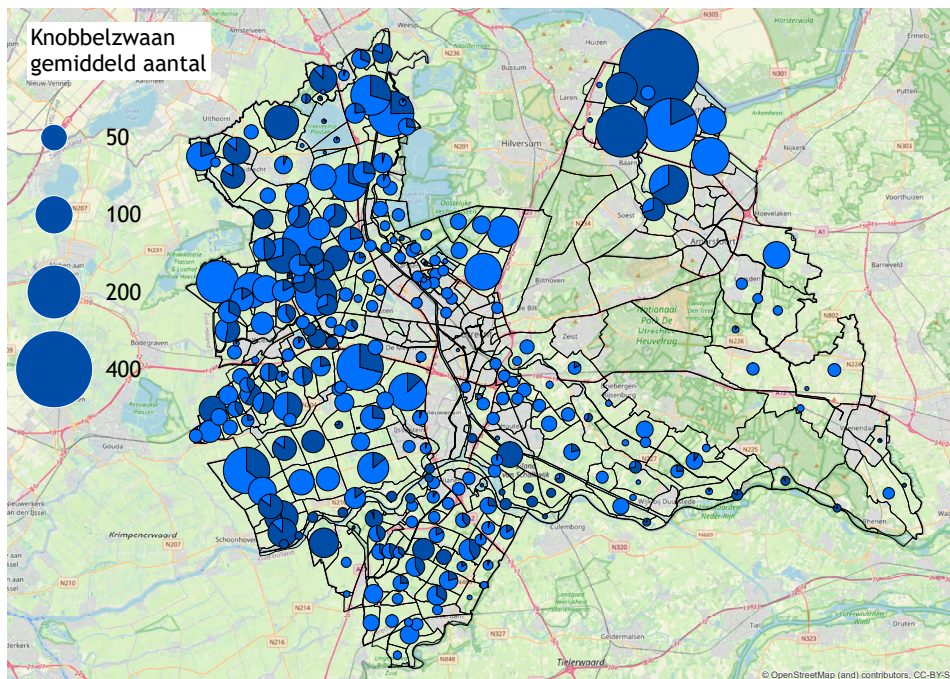
Figuur 3.2. Aantal tellingen per telgebied provincie Utrecht in seizoen 2023-2024 (september-april).

Knobbelzwaan *Cygnus Olor*

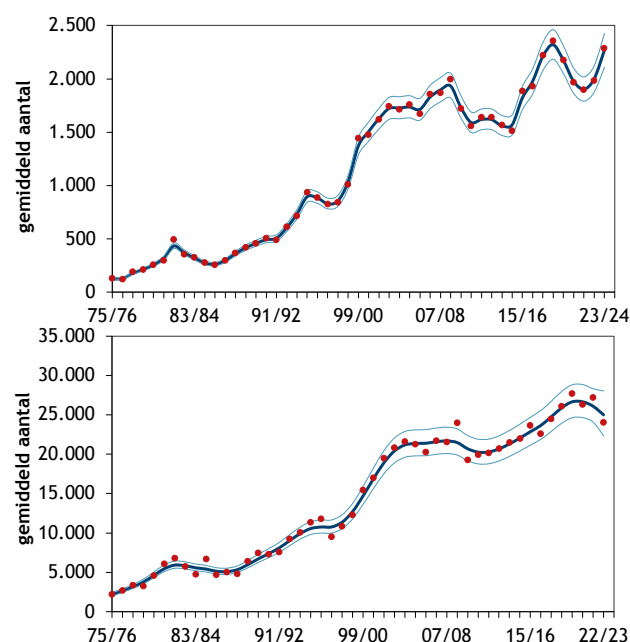
- Trend Utrecht vanaf 1980 resp. 2011: +/-
- Trend Nederland vanaf 1980 resp. 2011: +/-
- Aantalschatting winter Utrecht (2016-21): 5.200 exemplaren (ex.).
- Aantalschatting winter Nederland (2016-21): 41.700-48.400 exemplaren.

De Knobbelzwaan wordt in vrijwel alle telgebieden met open water en/of boerenland aangetroffen, de grootste aantallen bevinden zich in het de veenweidegebieden in het westen van Utrecht en in het Eemland. Het maximumaantal van seizoen 2023-24 werd in januari bereikt (6.828 exemplaren inclusief bijinschatting), maar

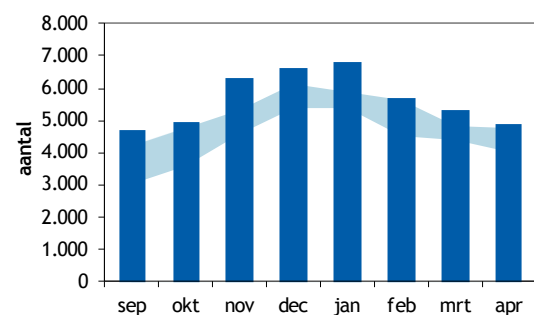
het seizoensverloop is relatief vlak. Veel pleisteraars in de winterperiode zijn afkomstig uit Utrechtse broedgebieden. De aantalsstrend vertoont de laatste twaalf jaar golfbewegingen, maar over die hele periode is de soort matig toegenomen. Dit sluit aan bij het landelijke beeld. De meest recente provinciale aantalschatting voor de winterperiode bedraagt 5.200 exemplaren (2016-21). Dit is 11% van de Nederlandse populatie. De aantallen in de winter van 2023-24 bevinden zich in zijn iets hoger dan die in de voorgaande seizoenen (figuur 3.3d), maar zijn met enige onzekerheid omgeven om dat veel bijgeschat moet worden voor niet-getelde gebieden waar de soort mogelijk wel voorkomt (figuur 3.3a).

Figuur 3.3a. Knobbelzwaan gemiddeld aantal per telgebied in Utrecht in seizoen 2023-24. Geteld = blauw, bijgeschat = lichtblauw.

Figuur 3.3b. Trend Knobbelzwaan in Utrecht (boven) en landelijk (onder).

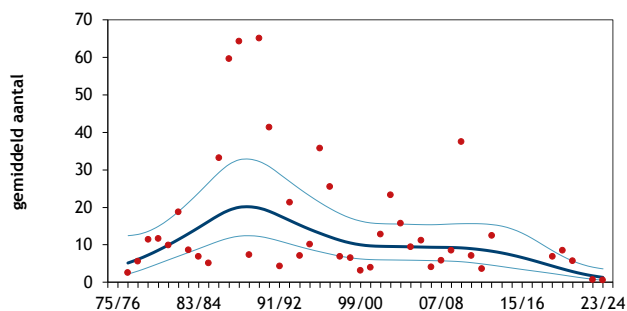

Figuur 3.3d. Seizoenspatroon Knobbelzwaan in Utrecht. De donkerblauwe balken weergeven de aantallen (inclusief bijinschatting) per maand (seizoen 2023-24). Het lichtblauwe veld weergeeft de bandbreedte van de aantallen in de voorgaande vijf telseizoenen (2018-19/2022-23).

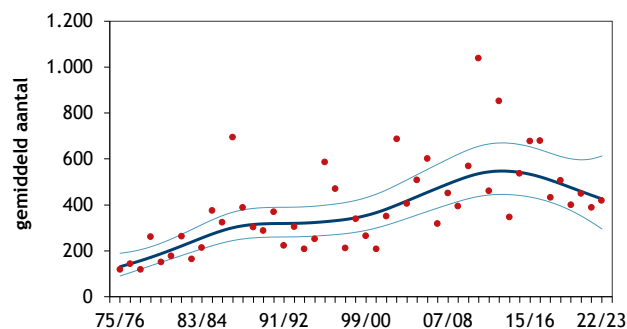
Wilde Zwaan *Cygnus cygnus*

- Trend Utrecht vanaf 1980 resp. 2011: -/--
- Trend Nederland vanaf 1980 resp. 2011: +/-/?
- Aantalschatting winter Utrecht (2016-21): 61 ex.
- Aantalschatting winter Nederland (2016-21): 2.800-4.900 ex.

Van oudsher overwinteren Wilde Zwanen uit Noord-Europese broedgebieden in Nederland. De Wilde Zwaan lijkt echter te verdwijnen als regelmatig overwinteraar in Utrecht. In de onderzochte telgebieden werd de soort niet meer vastgesteld in 2023-24. De aantalstrend is dan ook sterk negatief over de laatste twaalf jaar. Landelijk is na een decennia lange toename in recente jaren ook sprake van lagere aantallen. Mogelijk bestaat bij deze soort een tendens om noordelijker te overwinteren in verband met het vaker voorkomen van milde winters. De aantalsschatting voor de provincie Utrecht voor 2016-21 bedraagt nog 61 exemplaren voor de winter. De aantallen in Utrecht zijn landelijk gezien (2.800-4.900 ex. in de winters van 2016-21) van weinig betekenis.

Figuur 3.4b. Trend Wilde Zwaan in Utrecht.

Figuur 3.4c. Trend Wilde Zwaan in Nederland.

Kleine Zwaan *Cygnus columbianus*

Trend Utrecht vanaf 1980 resp. 2011: -/--

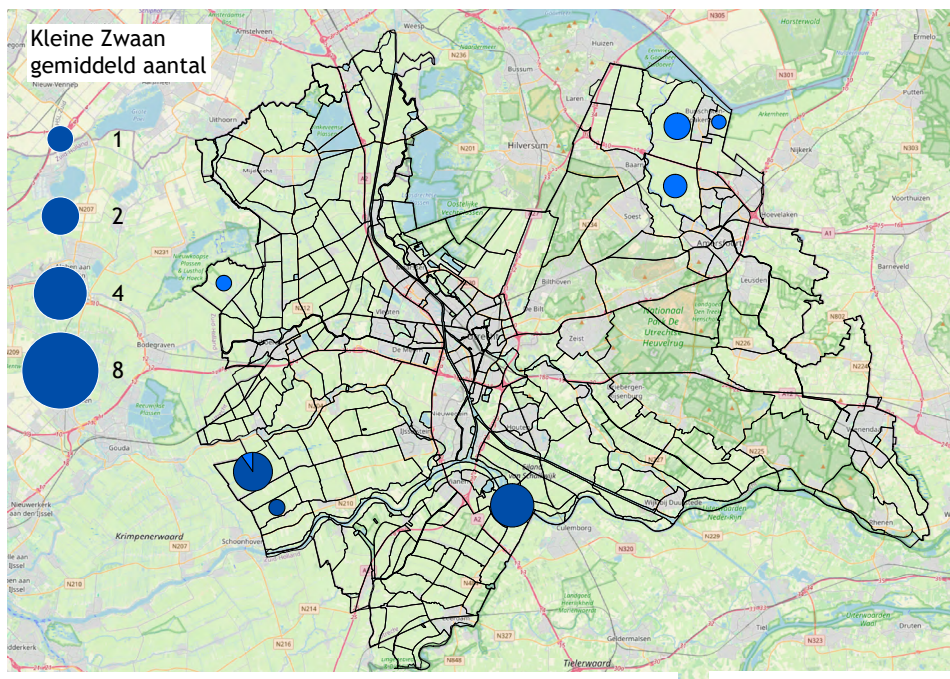
Trend Nederland vanaf 1980 resp. 2011: -/--

Aantalschatting winter Utrecht (2016-21): 550 ex.

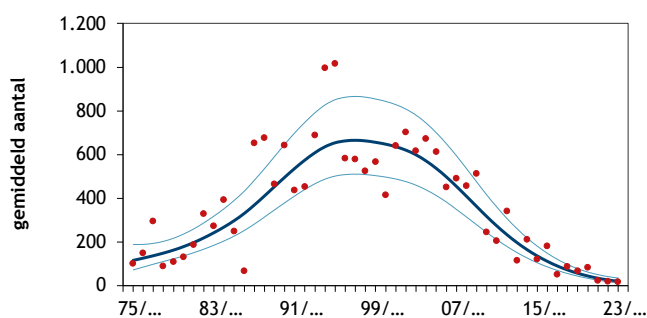
Aantalschatting winter Nederland (2016-21): 3.500-11.100 ex.

Kleine Zwanen zijn (sub-)Arctische broedvogels. Vogels afkomstig van de Noordwest-Russische toendra's kunnen in de periode oktober-maart in Nederland worden waargenomen. Met een geschat maximum van 37 exemplaren is de Kleine Zwaan tegenwoordig een schaarse verschijning in Utrecht. De soort werd alleen in het zuidwesten van de provincie daadwerkelijk

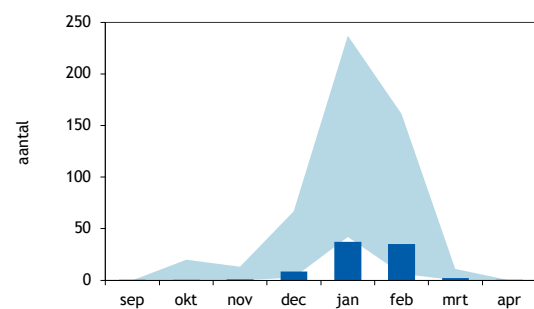
waargenomen (figuur 3.5a). De langjarige trend laat een matige afname zien, de trend op korte termijn een sterke afname. Beide trends lopen parallel aan de landelijke trend, vanaf 1980 namen de aantallen toe, met een piek rond de eeuwwisseling, gevolgd door snel teruglopende aantallen in de afgelopen twee decennia. Voor 2016-21 wordt het winteraantal in Utrecht nog op 550 exemplaren geschat. Daar is niet veel meer van over. De oorzaken van de afname lijken gebiedsoverstijgend te zijn. De broedpopulatie staat onder druk (laag broedsucces) en verder blijven Kleine Zwanen in toenemende mate ten noorden van Nederland overwinteren.

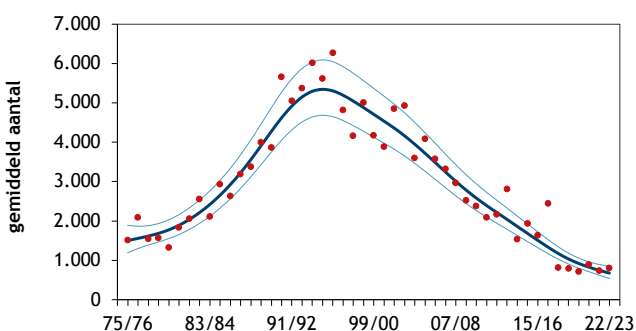
Figuur 3.5a. Kleine Zwaan gemiddeld aantal per telgebied in Utrecht in seizoen 2023-24. Geteld = blauw, bijgeschat = lichtblauw.

Figuur 3.5b. Trend Kleine Zwaan in Utrecht.

Figuur 3.5d. Seizoenspatroon Kleine Zwaan in Utrecht. De donkerblauwe balken weergeven de aantallen (inclusief bijgeschatting) per maand (seizoen 2023-24). Het lichtblauwe veld weergeeft de bandbreedte van de aantallen in de voorgaande vijf telseizoenen (2018-19/2023-24).

Figuur 3.5c. Trend Kleine Zwaan in Nederland.

Kleine Rietgans *Anser brachyrhynchus*

Trend Utrecht vanaf 1980 resp. 2011: +/-

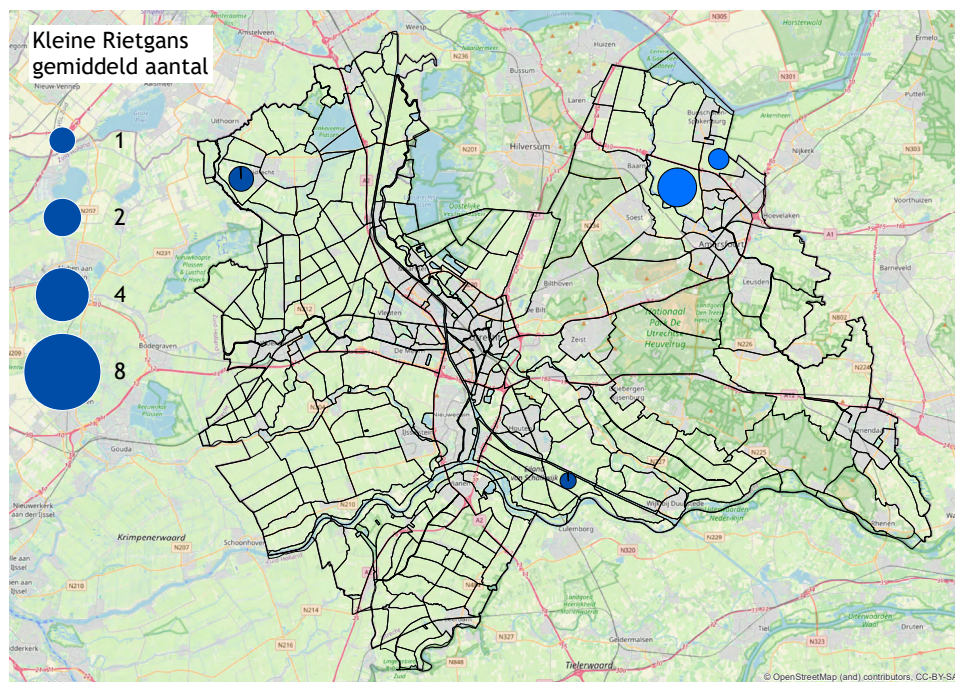
Trend Nederland vanaf 1980 resp. 2011: -/—

Aantalschatting winter Utrecht (2016-21): 49 ex.

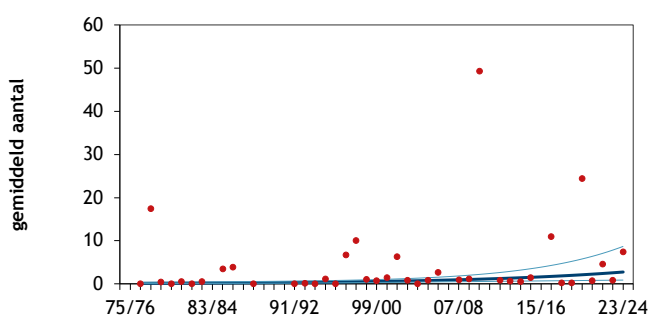
Aantalschatting winter Nederland (2016-21): 3.600-11.700 ex.

De Kleine Rietgans is een (sub-)arctische broedvogel van West-Groenland, IJsland en Spitsbergen. De soort is in Nederland een regelmatige wintergast, maar met een erg beperkte verspreiding. Het betreft vooral

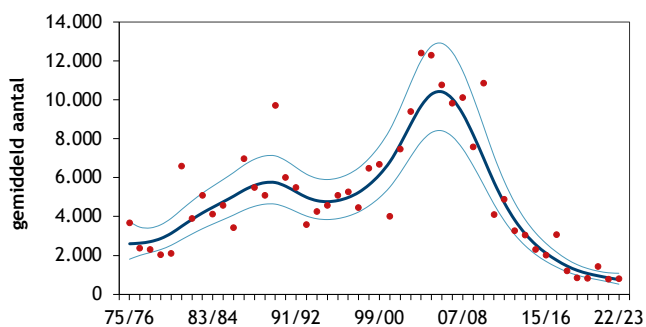
broedvogels van Spitsbergen. Grote aantallen bevinden zich tegenwoordig bijna uitsluitend in vaste gebieden het zuidwesten van Friesland. De aantallen zijn sterk afgenomen in Nederland, maar niet in de broedgebieden, wat indiceert dat de soort eveneens in toenemende mate noordelijker overwinterd. In de winters van 2016-21 ging het landelijk nog om 3.600-11.700 exemplaren. In Utrecht werden in de wintermaanden van 2023-24 werden hele kleine aantallen (max. 4) geteld in gezelschap van andere ganzensoorten. De trend is weliswaar positief, maar het gaat om zeer kleine aantallen.

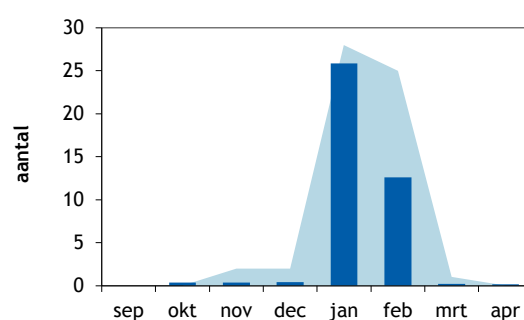
Figuur 3.6a. Kleine Rietgans gemiddeld aantal per telgebied in Utrecht in seizoenen 2023-24. Geteld = blauw, bijgeschat = lichtblauw.

Figuur 3.6b. Trend van Kleine Rietgans in Utrecht.

Figuur 3.6c. Trend van Kleine Rietgans in Nederland.

Figuur 3.6d. Seizoenspatroon Kleine Rietgans in Utrecht. De donkerblauwe balken weergeven de aantallen (inclusief bijgeschatting) per maand (seizoen 2023-24). Het lichtblauwe veld weergeeft de bandbreedte van de aantallen in de voorgaande vijf telseizoenen (2018-19/2023-24).

Toendrarietgans *Anser serrirostris*

Trend Utrecht vanaf 1980 resp. 2011: -/--

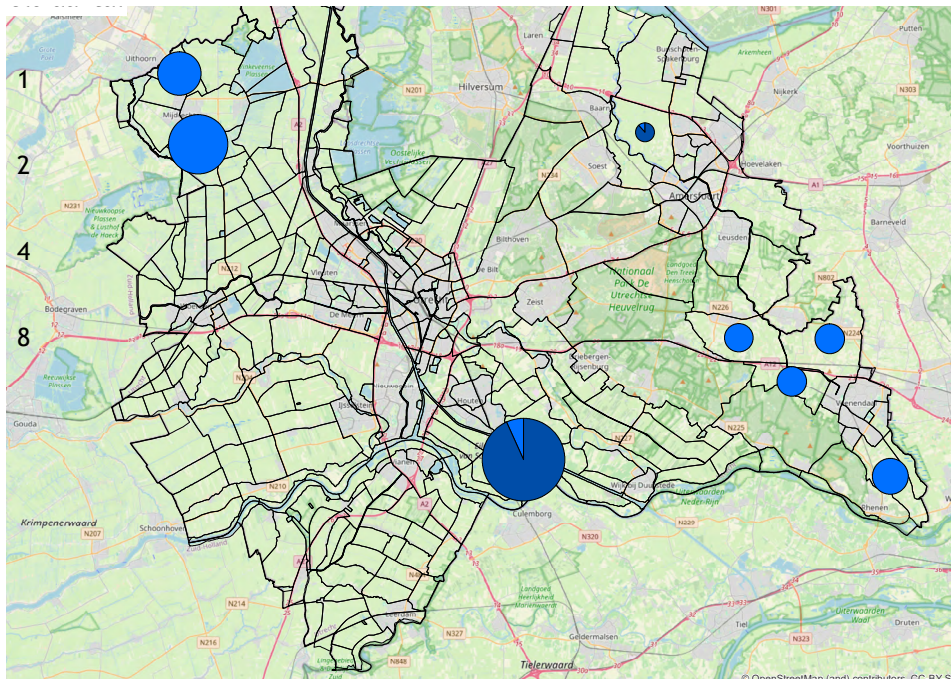
Trend Nederland vanaf 1980 resp. 2011: +/-/?

Aantalschatting winter Utrecht (2016-21): 1.000 ex.

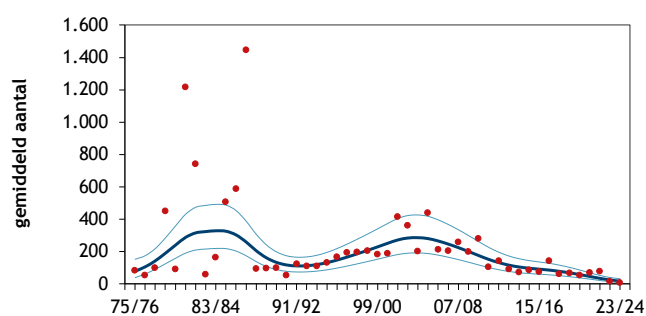
Aantalschatting winter Nederland (2016-21): 240.000-350.000 ex.

Toendrarietganzen broeden op de toendra's in Siberië. In Nederland kunnen ze worden waargenomen in de periode oktober-maart. Utrecht is met minder dan 1% van de landelijke populatie niet van belang voor Toendrarietganzen. Het zwaartepunt van de verspreiding ligt in de akkergebieden in het noorden en oosten

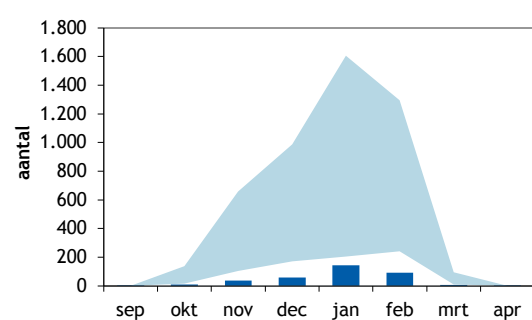
van Nederland. Het geschatte maximum voor de provincie Utrecht in 2023-24 bedraagt 150 exemplaren. De meeste werden waargenomen nabij Schalkwijk (figuur 3.7a). Zowel de lange als de korte termijntrend laten voor deze soort in Utrecht een afname zien, de laatste twaalf jaar zelfs een sterke (zie figuur 3.7b). Dit contrasteert met de landelijke trend, die op de lange termijn positief is en op de korte termijn onzeker. Het is niet duidelijk of lokale factoren in Utrecht meespeelen of dat, zoals bij andere soorten ganzen is te zien, het zwaartepunt van de winterspreiding noordwaarts opschuift.

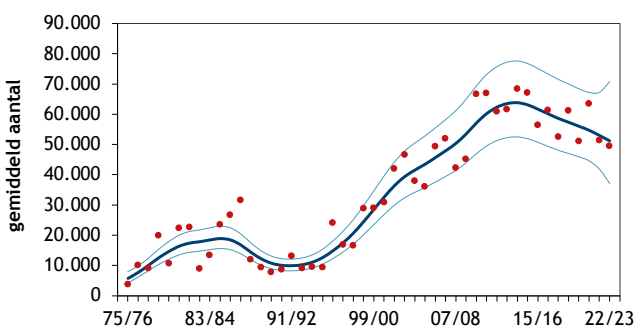
Figuur 3.7a.
Toendrarietgans gemiddeld aantal per telgebied in Utrecht in seizoen 2023-24. Geteld = blauw, bijgeschat = lichtblauw.

Figuur 3.7b. Trend Toendrarietgans in Utrecht.

Figuur 3.7d. Seizoenspatroon Toendrarietgans in Utrecht. De donkerblauwe balken weergeven de aantallen (inclusief bijgeschatting) per maand (seizoen 2023-24). Het lichtblauwe veld weergeeft de bandbreedte van de aantallen in de voorgaande vijf telseizoenen (2018-19/2022-23).

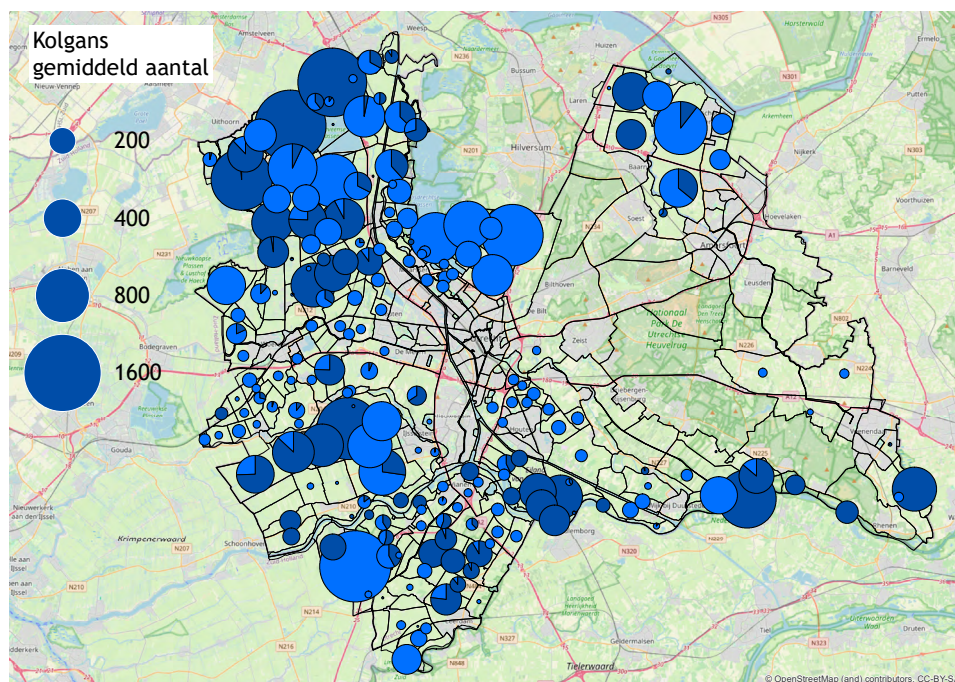
Figuur 3.7c. Trend Toendrarietgans in Nederland.

Kolgans *Anser albifrons*

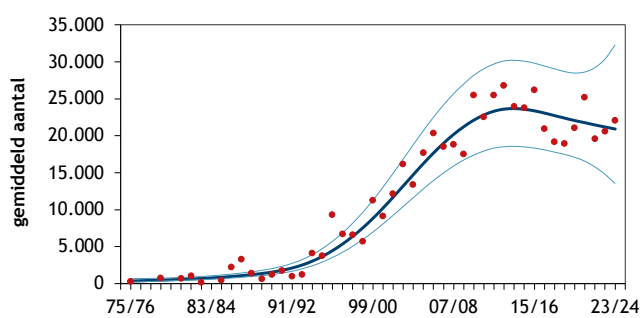
- Trend Utrecht vanaf 1980 resp. 2011: ++/?
- Trend Nederland vanaf 1980 resp. 2011: +/-
- Aantalschatting winter Utrecht (2016-21): 68.100 ex.
- Aantalschatting winter Nederland (2016-21): 820.000-990.000 ex.

De Kolgans is in de wintermaanden de talrijkste gans in de provincie Utrecht. Het seizoensgemiddelde voor 2023-24 bedroeg 22.116 exemplaren, met een geschat maximum van 88.200 in januari 2024. De verspreiding laat een sterke voorkeur voor de open graslandgebieden zien, in de Eempolders, het noordwesten en westen van de provincie en langs de Nederrijn en het Valleikanaal

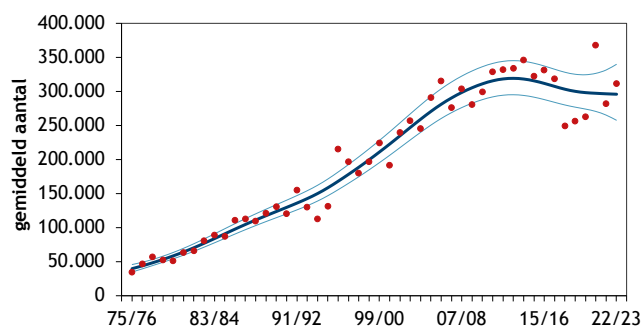
bij Veenendaal. De graslandgebieden in het Kromme Rijngebied en de Vijfheerenlanden lijken juist minder in trek. Dat geldt ook voor de meer besloten graslandgebieden in de Gelderse Vallei. In 2016-21 werden de Utrechtse winteraantallen op 68.100 ex. geschat, 8% van de landelijke aantallen. De aantalsrend over de lange termijn is nog altijd sterk positief. De sterke toename tot 2010 draagt hier sterk aan bij, sindsdien fluctueren de jaarlijkse aantallen licht. Hierdoor is de trendbeoordeling voor de periode sinds 2011 onzeker. Dit beeld zien we ook landelijk. Hierbij speelt een rol dat Kolganzen langer noordelijk van Nederland blijven pleisteren, alsmede tegenvallend broedsucces in de broedgebieden van recente jaren.

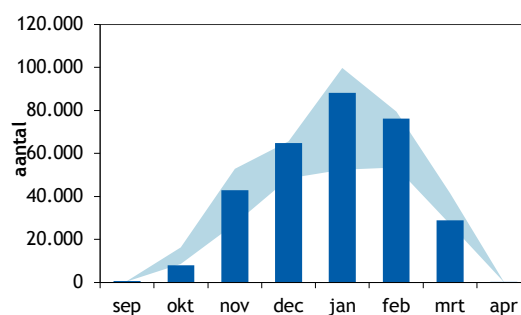
Figuur 3.8a. Kolgans gemiddeld aantal per telgebied in Utrecht in seizoen 2023-24. Geteld = blauw, bijgeschat = lichtblauw.

Figuur 3.8b. Trend Kolgans in Utrecht.

Figuur 3.8c. Trend Kolgans in Nederland.

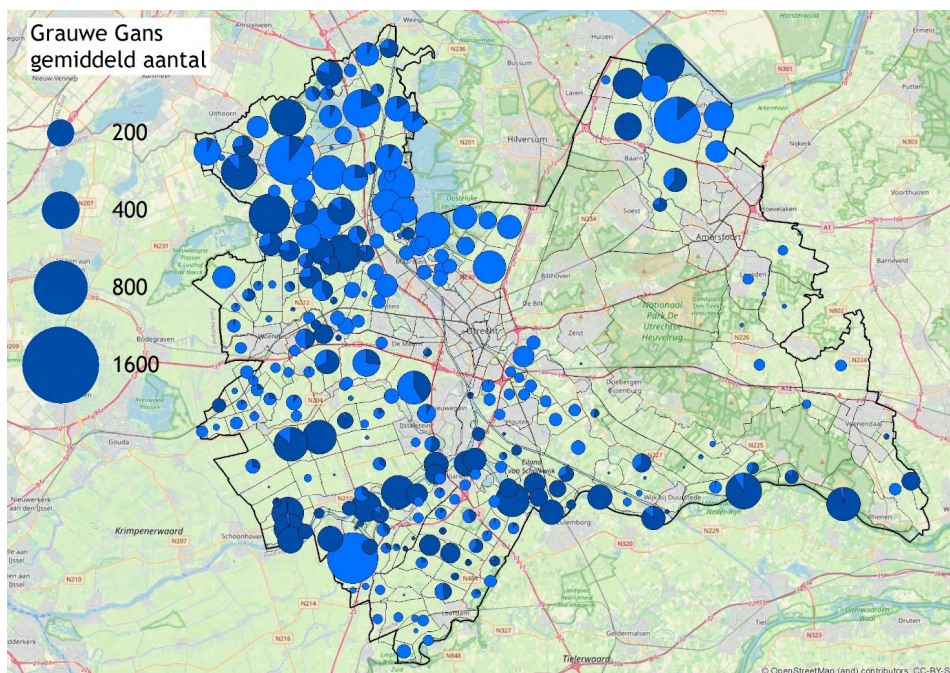
Figuur 3.8d. Seizoenspatroon Kolgans in Utrecht. De donkerblauwe balken weergeven de aantallen (inclusief bij-schatting) per maand (seizoen 2023-24). Het lichtblauwe veld weergeeft de bandbreedte van de aantallen in de voorgaande vijf telseizoenen (2018-19/2022-23).

Grauwe Gans *Anser anser*

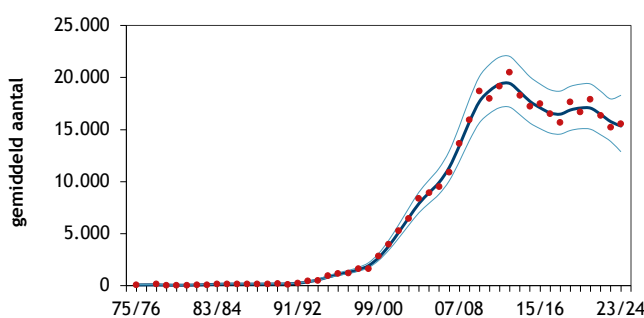
- Trend Utrecht vanaf 1980 resp. 2011: ++/-
- Trend Nederland vanaf 1980 resp. 2011: ++/+
- Aantalschatting winter Utrecht (2016-21): 45.900 ex.
- Aantalschatting winter Nederland (2016-21): 550.000-670.000 ex.

Grauwe Ganzen hebben een relatief zuidelijke verspreiding. Zo is de soort inmiddels een talrijke broedvogel in Nederland met 100.000-165.000 broedparen in 2018-2020. Van deze eigen broedvogels verblijven de meeste jaarrond in Nederland. In de doortrek- en winterperiode pleisteren hier ook broedvogels uit Denemarken en Zweden. Jaarrond is de Grauwe Gans een hele bekende verschijning in Utrecht. De verspreiding is ruim en de

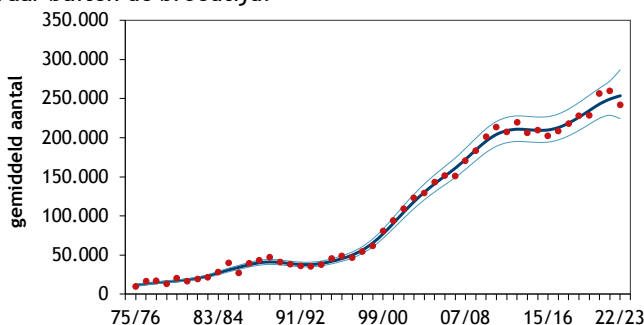
soort wordt in veel verschillende habitats waargenomen. Grotere aantallen zijn te vinden in de open graslandgebieden en de uiterwaarden van Nederrijn-Lek en de Veenweiden/Vechtplassen in het noordwesten van de provincie. Het seizoensgemiddelde voor 2023-24 bedroeg 15.574 exemplaren met een geschat maximum van 43.500 in januari. De Utrechtse lange termijnrend vertoont een sterke toename. Op de korte termijn is sprake van een matige afname van de aantallen (zie figuur 3.9b). Dit is opvallend, want landelijke zijn de aantallen op korte termijn nog wel toegenomen. Wellicht speelt faunabeheer (populatie-reducerende maatregelen) hierbij een rol of zijn er andere nog onbekende regionale factoren.

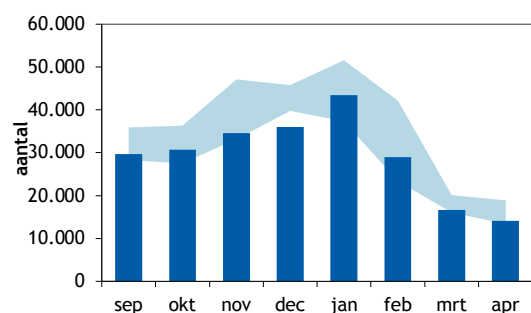
Figuur 3.9a. Grauwe Gans gemiddeld aantal per telgebied in Utrecht in seizoen 2023-24. Geteld = blauw, bijgeschat = lichtblauw.

Figuur 3.9b. Trend Grauwe Gans in Utrecht als pleisteraar buiten de broedtijd.

Figuur 3.9c. Trend Grauwe Gans in Nederland als pleisteraar buiten de broedtijd.

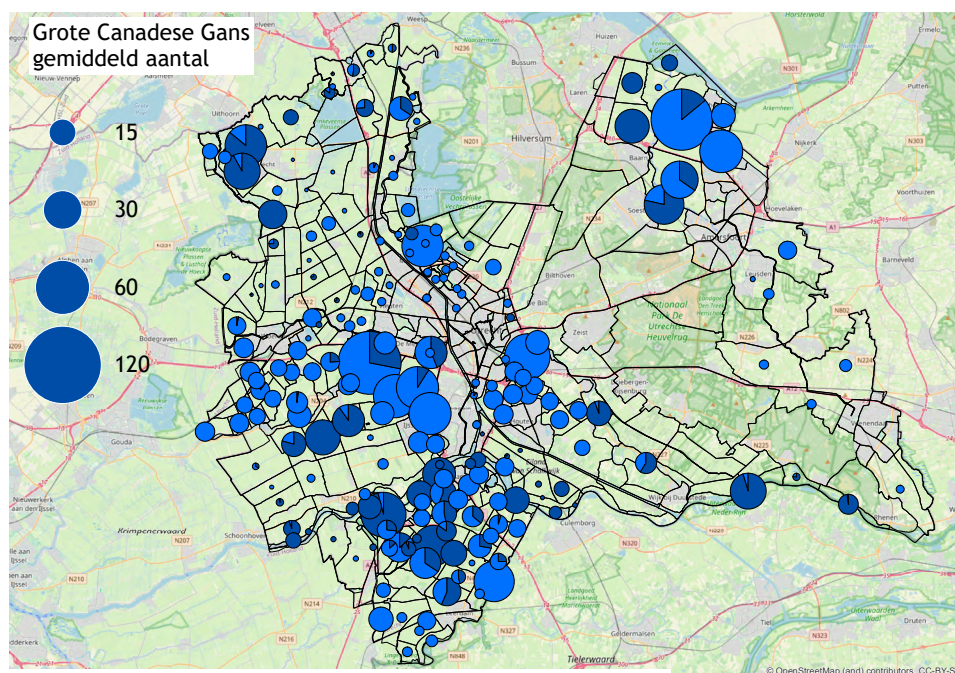
Figuur 3.9d. Seizoenspatroon Grauwe Gans in Utrecht. De donkerblauwe balken weergeven de aantallen (inclusief bijgeschatting) per maand (seizoen 2023-24). Het lichtblauwe veld weergeeft de bandbreedte van de aantallen in de voorgaande vijf telseizoenen (2018-19/2022-23).

Soepgans *Anser anser forma domestica*

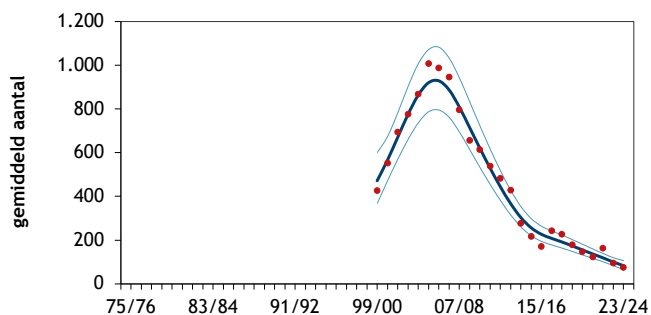
- Trend Utrecht vanaf 1999 resp. 2011: --/--
- Trend Nederland vanaf 1980 resp. 2011: --/--
- Aantalschatting winter Utrecht (2016-21): 990 ex.
- Aantalschatting winter Nederland (2016-21): 11.200-12.700 ex.

De Soepgans of Boerengans is de gedomesticeerde vorm van de Grauwe Gans en komt in allerlei vormen voor, vaak geheel wit, soms met witte veerpartijen en af en toe gekleurd als een Grauwe Gans maar dan met een dikke buik en afwijkende snavel. Allerlei typen hybriden verdwijnen ook vaak in de boeken als Soepgans. De meeste Soepganzen bevinden zich als afzonderlijke

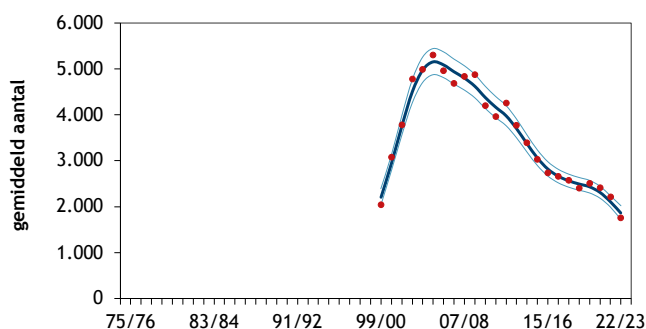
groepen op vaste plekken, niet zelden nabij bebouwing of in de stad, zoals in figuur 3.10a is te zien bij de stad Utrecht. Kleine aantallen worden wel tussen groepen Grauwe Ganzen vastgeteld. Het seizoensgemiddelde van de Soepgans voor 2023-24 in Utrecht bedroeg 74 exemplaren, met een geschat maximum van 630 in januari. Dit is beduidend lager dan de voorgaande seizoenen (figuur 3.10d). De aantaltrend op zowel de lange termijn (vanaf 1999) als korte termijn (laatste twaalf jaar) duiden op een sterke afname in Utrecht. Deze zijn te verklaren door het gericht wegvangen van groepen (de Boer 2023). Ook landelijk zijn de aantallen sterk afgenomen in de laatste twaalf jaar.

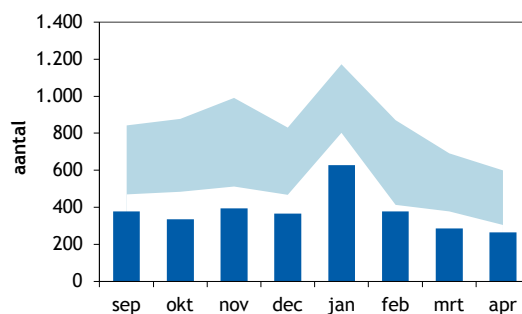
Figuur 3.10a. Soepgans gemiddeld aantal per telgebied in Utrecht in seizoen 2023-24. Geteld = blauw, bijgeschat = lichtblauw.

Figuur 3.10b. Trend Soepgans in Utrecht als pleisteraar buiten de broedtijd

Figuur 3.10c. Trend Soepgans in Nederland als pleisteraar buiten de broedtijd.

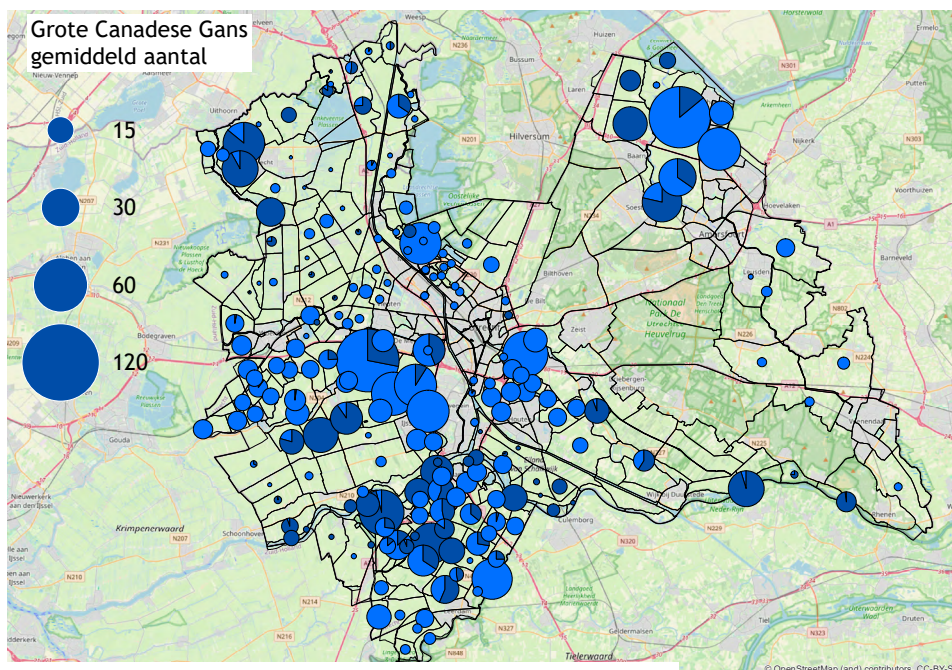
Figuur 3.10d. Seizoenspatroon Soepgans in Utrecht. De donkerblauwe balken weergeven de aantallen (inclusief bijchatting) per maand (seizoen 2023-24). Het lichtblauwe veld weergeeft de bandbreedte van de aantallen in de voorgaande vijf telseizoenen (2018-19/2022-23).

Grote Canadese Gans *Branta canadensis canadensis*

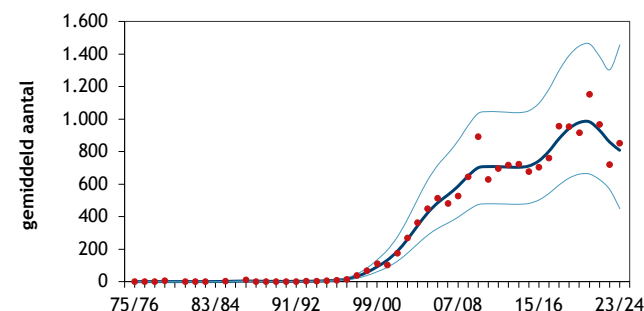
- Trend Utrecht vanaf 1980 resp. 2011: ++/?
- Trend Nederland vanaf 1980 resp. 2011: ++/?
- Aantalschatting winter Utrecht (2016-21): 3900 ex.
- Aantalschatting winter Nederland (2016-21): 51.100-70.800 ex.

De Grote Canadese Gans is inheems in Noord-Amerika, maar heeft zich in delen van Europa gevestigd ten gevolge van uitzettingen (voor de jacht) en ontsnappingen uit watervogelcollecties. In Nederland is het dier sinds de jaren zeventig in het wild gevestigd en heeft zich sterk uitgebreid als broedvogel en als jaarrond pleisteraar. De meeste pleisteraars in Nederland betreffen

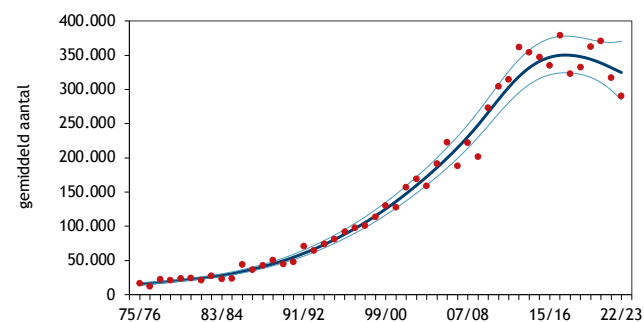
eigen broedvogels, maar er is ook enige instroom van vogels uit aangrenzende regio's. De Grote Canadese Gans is in Utrecht wijdverspreid met de grootste aantallen in de Eempolders, rondom de stad Utrecht en in de Vijdheerenlanden. Het provinciale seizoensgemiddelde voor 2023-24 bedroeg 852 exemplaren met een geschat maximum van 3.700 geteld in januari. De Utrechtse lange termijn trend laat een sterke toename zien, op korte termijn is de trend onzeker (zie figuur 15b). Landelijk is de korte termijntrend na jarenlange toename inmiddels ook onzeker. In 2016-21 werden de aantallen in de winter nog op 3.900 ex. geschat, 7% van de landelijke aantallen. De winteraantallen van 2023-24 liggen hier net onder, maar zijn hoger dan in 2022-23 (figuur 3.11b).

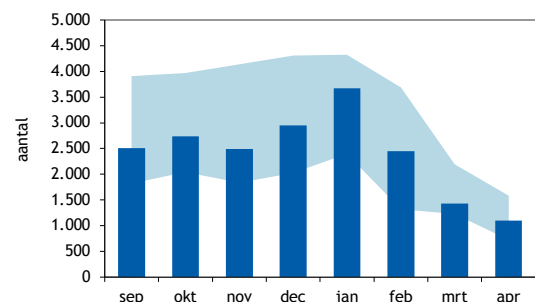
Figuur 3.11a. Grote Canadese Gans gemiddeld aantal per telgebied in Utrecht in seizoen 2023-24. Geteld = blauw, bijgeschat = lichtblauw.

Figuur 3.11b. Trend Grote Canadese Gans in Utrecht als pleisteraar buiten de broedtijd

Figuur 3.11c. Trend Grote Canadese Gans in Nederland als pleisteraar buiten de broedtijd

Figuur 3.11d. Seizoenspatroon Grote Canadese Gans in Utrecht. De donkerblauwe balken weergeven de aantallen (inclusief bijgeschatting) per maand (seizoen 2023-24). Het lichtblauwe veld weergeeft de bandbreedte van de aantallen in de voorgaande vijf telseizoenen (2018-19/2022-23).

Kleine Canadese Gans *Branta hutchinsii*

Trend Utrecht vanaf 1999 resp. 2011: -/--

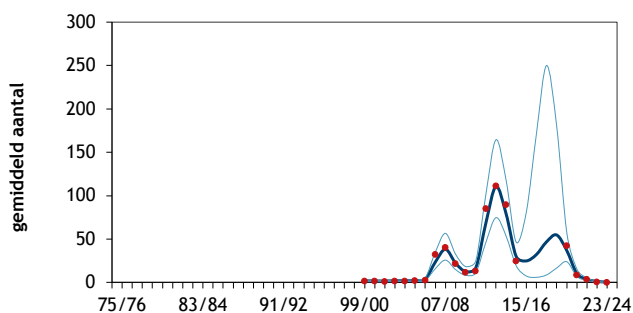
Trend Nederland vanaf 1980 resp. 2011: ++/?

Aantalschatting winter Utrecht (2016-21): ?

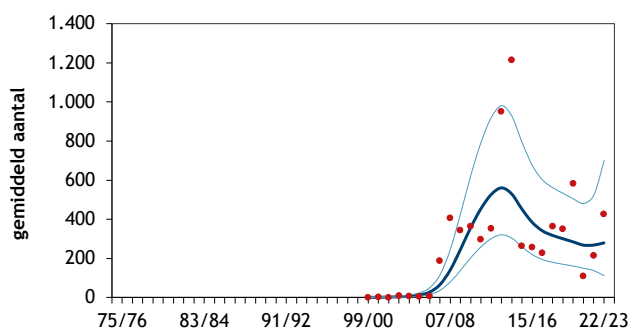
Aantalschatting winter Nederland (2016-21): 1.500-2.600 ex.

De Kleine Canadese Gans is inheems in Noord-Amerika. In Nederland is deze soort in het wild gevestigd. Het betreft ontsnapte of vrijgelaten vogels, al is niet uitgesloten dat er een enkele keer een dwaalgast van één van de oostelijke ondersoorten van Noord-Amerika Nederland bereikt. De Kleine Canadese Gans is veel minder talrijk in Nederland dan de Grote Canadese

Gans en komt hier zowel als broedvogels en als pleisteraar buiten de broedtijd voor. Ook in Utrecht is het een (zeer) schaarse verschijning als pleisteraar. Het gaat vermoedelijk om de westelijke ondersoort '*minima*', maar het kan ook goed om hybride ganzen gaan (van Kleunen *et al.* 2021). Het seizoensgemiddelde in 2023-24 bedroeg afgerond nul exemplaren met een maximum van één in januari. De Utrechtse lange termijntrend is onzeker, de korte termijntrend laat een sterke afname zien. Landelijk is de korte termijntrend onzeker, maar laat de trendgrafiek lagere gemiddelde aantallen zien in recente jaren (figuur 3.12c). Vanwege het zeer schaarse voorkomen in Utrecht is geen seizoenpatroon opgenomen.

Figuur 3.12b. Trend Kleine Canadese Gans in Utrecht als pleisteraar buiten de broedtijd.

Figuur 3.12c. Trend Kleine Canadese Gans in Nederland als pleisteraar buiten de broedtijd.

Brandgans *Branta leucopsis*

Trend Utrecht vanaf 1980 resp. 2011: ++/?

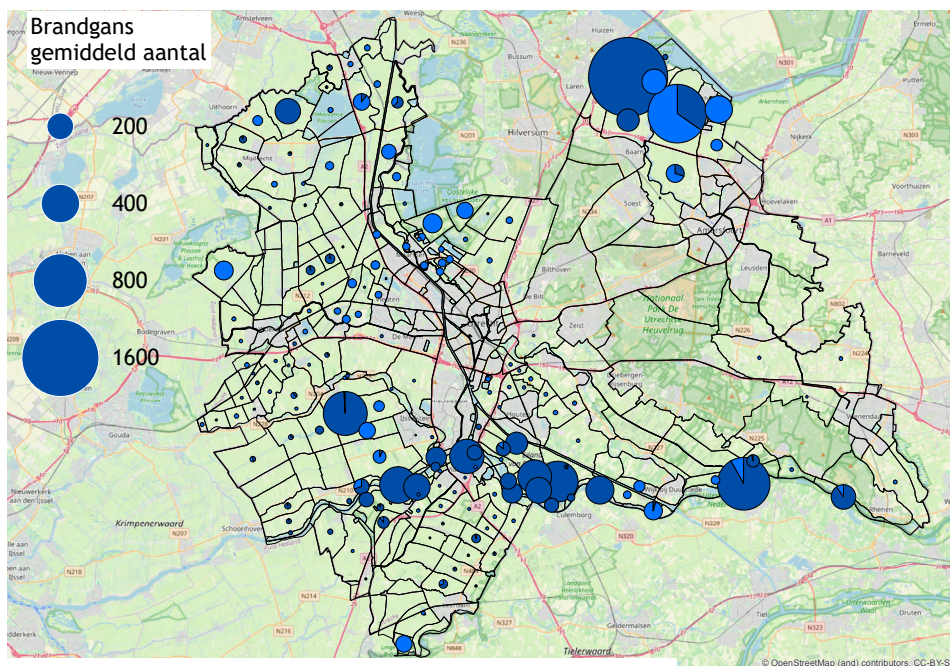
Trend Nederland vanaf 1980 resp. 2011: ++/0

Aantalschatting winter Utrecht (2016-21): 22.000 ex.

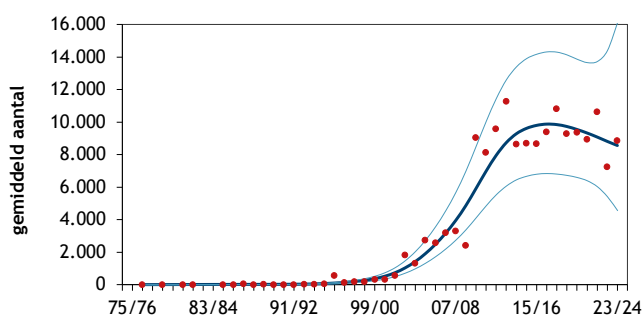
Aantalschatting winter Nederland (2016-21): 710.000-870.000 ex.

Van oorsprong is de Brandgans een broedvogel uit (sub-)arctische gebieden. Heel opmerkelijk is dat deze soort zijn broedverspreiding sterk zuidwaarts heeft uitgebreid. Tegenwoordig herbergt Nederland een grote broedpopulatie die voor 2018-20 wordt geschat op 14.000-20.000 broedpaar. In het winterseizoen doen broedvogels van de Barentssee en het Oostzeegebied Nederland aan. Het wintervoorkomen

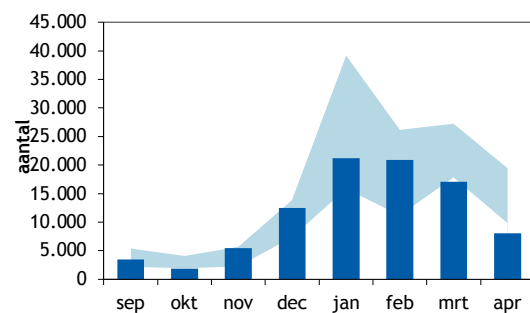
van Brandganzen in Utrecht kent twee zwaartepunten: de Eempolders en de uiterwaarden van Nederrijn-Lek. Elders zijn de aantallen kleiner en is het voorkomen meer verspreid. In de uiterwaarden van Nederrijn-Lek gaat het vooral om lokale broedvogels die jaarrond in de omgeving van de broedplaatsen blijven hangen (Stuw Amerongen, Stuw Hagestein). In de Eempolders gaat het om overwinteraars van elders. Het Utrechtse seizoensgemiddelde voor 2023-24 bedroeg 8.865 exemplaren met een geschat seizoensmaximum van 21.200 in januari. Zo'n 3% van de landelijke aantallen zit 's winters in Utrecht. De provinciale lange termijn-trend laat een sterke toename zien, op de korte termijn is de trend onzeker (zie figuur 17b). Landelijk is de korte termijntrend inmiddels stabiel (figuur 3.1.3c).

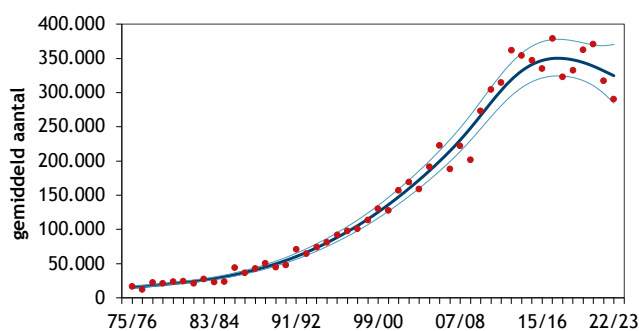
Figuur 3.13a. Brandgans gemiddeld aantal per telgebied in Utrecht in seizoen 2023-24. Geteld = blauw, bijgeschat = lichtblauw.

Figuur 3.13b. Trend Brandgans in Utrecht als pleisteraar buiten de broedtijd.

Figuur 3.13c. Seizoenspatroon Brandgans in Utrecht. De donkerblauwe balken weergeven de aantallen (inclusief bijgeschatting) per maand (seizoen 2023-24). Het lichtblauwe veld weergeeft de bandbreedte van de aantallen in de voorgaande vijf telseizoenen (2018-19/2022-23).

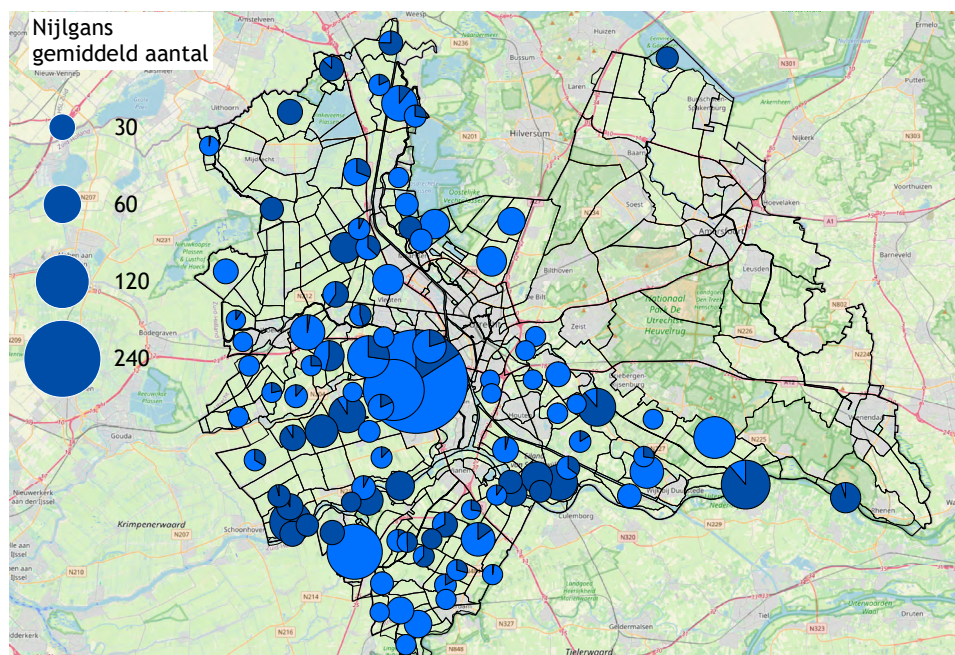
Figuur 3.13c. Trend Brandgans in Nederland als pleisteraar buiten de broedtijd.

Nijlgans *Alopochen aegyptiaca*

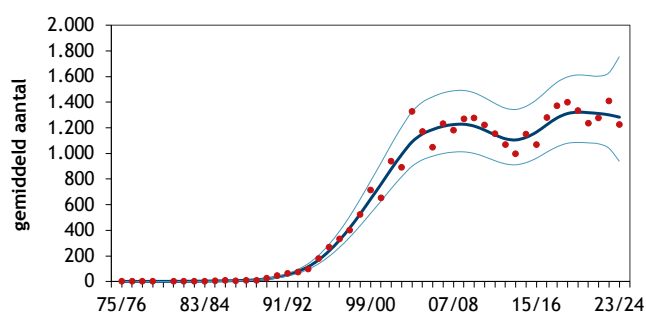
- Trend Utrecht vanaf 1980 resp. 2011: ++/0
- Trend Nederland vanaf 1980 resp. 2011: ++/0
- Aantalschatting winter Utrecht (2016-21): 4400 ex.
- Aantalschatting winter Nederland (2016-21): 38.900-43.100 ex.

De Nijlgans is inheems in delen van Afrika, In Nederland is het een exoot, één van de meest succesvolle. Hij heeft zich sinds de jaren zeventig in rap temp over heel Nederland verspreid en zelfs verder naar Duitsland en Denemarken. De broedpopulatie in Nederland wordt voor 2018-20 op 7.700-13.000 broedpaar geschat. Deze vogels zijn veelal standvogel, maar kunnen wel wat zwerfgedrag vertonen en zich

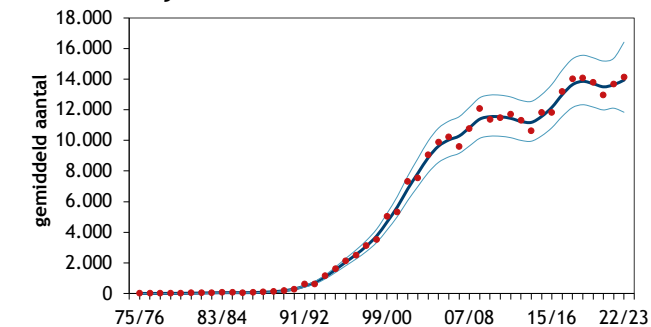
buiten de broedtijd deels concentreren in groepen. De Nijlgans is in Utrecht als pleisteraar wijdverspreid, veelal in kleine aantallen per telgebied. Grote aantallen waren te vinden net ten zuidwesten van de stad Utrecht en in de uiterwaarden van Nederrijn-Lek. Het provinciale seizoensgemiddelde voor 2023-24 bedroeg 1.224 exemplaren met een maximum van 5.300 exemplaren in september. De Utrechtse lange termijn-trend laat een sterke toename zien, de trend op korte termijn is inmiddels stabiel (zie figuur 3.14b). De Utrechtse aantallen volgen daarmee de landelijke ontwikkeling. De aantallen in de winter van 2023-24 waren vergelijkbaar met die van de voorgaande vijf seizoenen, toen de aantalschatting 4.400 exemplaren bedroeg. Het gaat om zo'n 11% van de landelijke aantallen.

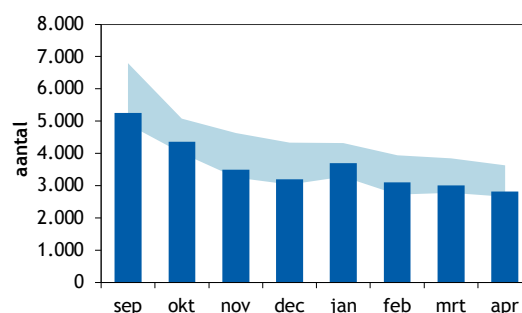
Figuur 3.14a. Nijlgans gemiddeld aantal per telgebied in Utrecht in seizoen 2023-24. Geteld = blauw, bijgeschat = lichtblauw.

Figuur 3.14b. Trend Nijlgans in Utrecht als pleisteraar buiten de broedtijd.

Figuur 3.14c. Trend Nijlgans in Nederland als pleisteraar buiten de broedtijd.

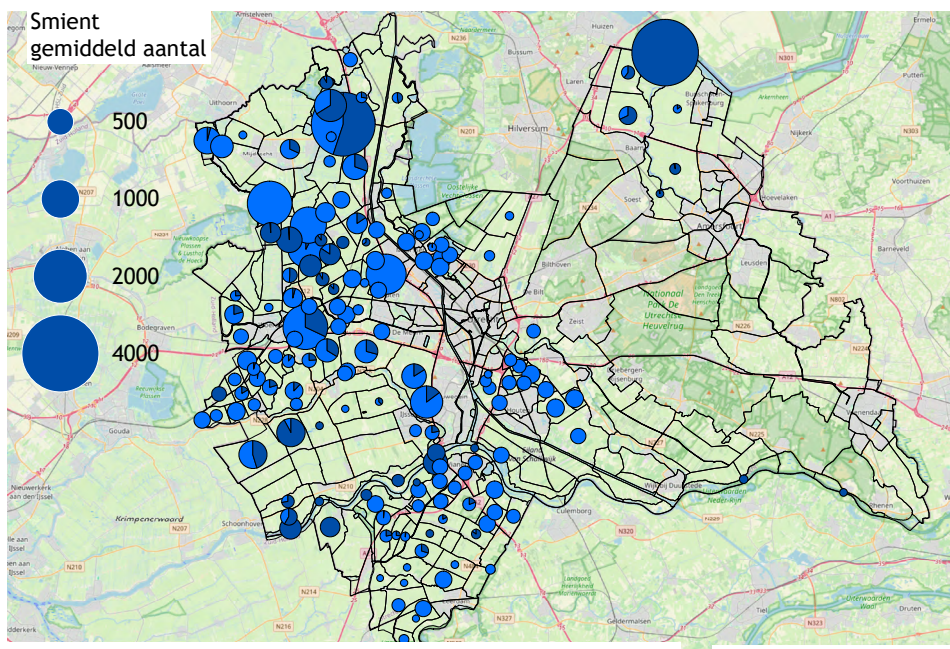
Figuur 3.14d. Seizoenspatroon Nijlgans in Utrecht. De donkerblauwe balken weergeven de aantallen (inclusief bijgeschatting) per maand (seizoen 2023-24). Het lichtblauwe veld weergeeft de bandbreedte van de aantallen in de voorgaande vijf telseizoenen (2018-19/2022-23).

Smient *Mareca penelope*

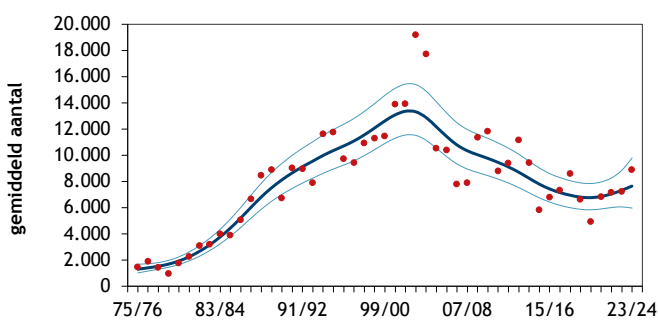
- Trend Utrecht vanaf 1980 resp. 2011: +/-
- Trend Nederland vanaf 1980 resp. 2011: +/-
- Aantalschatting winter Utrecht (2016-21): 68.100 ex.
- Aantalschatting winter Nederland (2016-21): 820.000-950.000 ex.

Smienten komen in Nederland vooral voor als doortrekker en overwinteraar. Het gaat om broedvogels uit het noorden, de boreale en sub-arctische gebieden van Scandinavië en Rusland. In Utrecht komen de grootste aantallen Smienten voor in de veenweidegebieden in het westen van de provincie, waar de Vinkeveense Plassen er uitspringen. Daar verblijven overdag duizenden Smienten die 's nachts in de omringende graslanden foerageren. De professionele tellingen in de polders bij Woerden (figuur 3.2) lieten zien dat er verspreid groepen Smienten aanwezig zijn op en langs brede

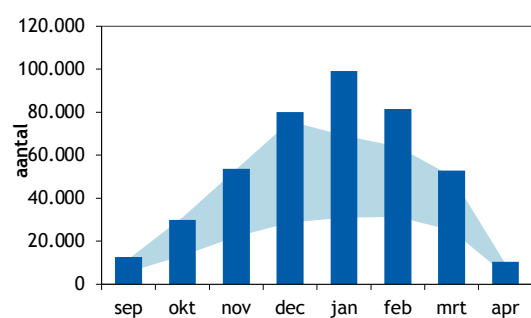
weteringen in open graslandpolders. Het provinciale seizoensgemiddelde voor 2023-24 bedroeg 8.900 exemplaren, met een geschat seizoensmaximum van 99.000 in januari. De trend op lange termijn laat een matige toename zien, terwijl de trend op korte termijn juist een matige afname vertoont. Landelijk zijn de aantallen na een afname begin 2000 gestabiliseerd. De winteraantallen in 2023-24 lagen vermoedelijk iets hoger dan in de voorgaande vijf seizoenen (figuur 3.15d) (aantalsschatting 2016-21: 68.100 ex.), maar dit is met enige onzekerheid omgeven omdat de soort in relatief veel kansrijke gebieden niet is geteld (figuur 3.15a). Duidelijk is wel dat de aantallen Smienten in Utrecht rond de eeuwwisseling hoger waren (zie figuur 3.15b). Oorzaken voor deze wat lagere aantallen liggen waarschijnlijk deels in de broedgebieden (lager broedsucces). Ook kan meespelen dat de winterspreiding noordwaarts opschuift door het vaker voorkomen van milde winters.

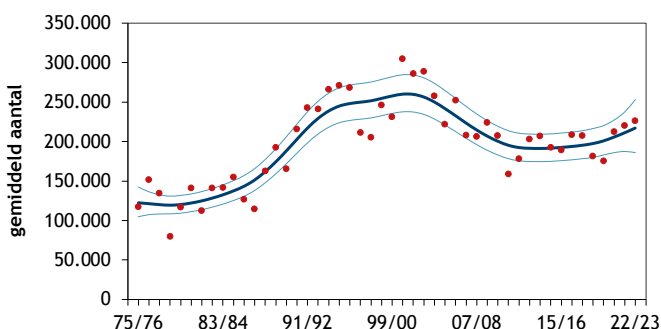
Figuur 3.15a. Smient gemiddeld aantal per telgebied in Utrecht in seizoen 2023-24. Geteld = blauw, bijgeschat = lichtblauw.

Figuur 3.15b. Trend Smient in Utrecht.

Figuur 3.15d. Seizoenspatroon Smient in Utrecht. De donkerblauwe balken weergeven de aantallen (inclusief bijstelling) per maand (seizoen 2023-24). Het lichtblauwe veld weergeeft de bandbreedte van de aantallen in de voorgaande vijf telseizoenen (2018-19/2022-23).

Figuur 3.15c. Trend Smient in Nederland.

3.4. Evaluatie

Monitoring ganzen, zwanen en Smienten in Utrecht

Met een betrekkelijk geringe inspanning van professionele tellingen is de teldekking van ganzen, zwanen en Smienten in Utrecht ook in het winterseizoen 2023-24 verbeterd. Kleine kanttekening is dat de eerste helft van het seizoen (september-december 2023) niet geteld is in verband met de opdrachtverlening. Echter, de komende negen jaar zullen de tellingen weer in september starten.

Status van ganzen, zwanen en Smienten in Utrecht

De talrijkste soorten in Utrecht zijn Kolgans en Smient, gevolgd door Grauwe Gans en Brandgans. Op de korte termijn (sinds 2011) laat alleen de Knobbelzwaan nog een positieve trend zien in Utrecht (en de zeldzame Kleine Rietgans, maar bij deze soort gaat het nog altijd om een schaars voorkomen van enkele exemplaren tussen andere ganzensoorten). Zes soorten zijn in aantal afgenomen. De aantallen van de Smient zijn gestabiliseerd (in seizoen 2022-23 nog afname).

Dit beeld sluit redelijk aan bij het landelijke, waar ook geconstateerd wordt dat de groei er bij veel soorten uit is. Hoewel bij sommige soorten lokale factoren als beheermaatregelen een rol zouden kunnen spelen, lijken vooral grootschalige processen relevant zoals een noordwaartse verschuiving van de winterverspreiding en bij sommige soorten problemen in de broedgebieden.

Tabel 3.3. Samenvattend overzicht van trends en aantallen van ganzen, zwanen en Smienten in Utrecht en Nederland.

- ++= sterke toename, significante toename van >5% per jaar (minimaal verdubbeling in 15 jaar)
- +=matige toename, toename, niet significant >5% per jaar
- 0 stabiel, geen significante aantalsverandering
- - matige afname, afname, niet significant >5% per jaar
- -- sterke afname, significante afname van >5% per jaar (minimaal halvering in 15 jaar)
- ? onzeker, geen trend aantoonbaar

Soortnaam	Utrecht		Nederland		Aantalsschatting Utrecht 2016-21	Percentage van Neder- landse populatie (winter)
	trendlang	trendkort	trendlang	trendkort		
Knobbelzwaan	+	+	+	+	5.200	11
Wilde Zwaan	-	--	+	?	61	2
Kleine Zwaan	-	--	-	--	550	10
Kleine Rietgans	+	+	-	--	49	<1
Toendrarietgans	-	--	+	?	1.000	<1
Kolgans	++	?	+	0	68.100	8
Grauwe Gans	++	-	++	+	45.900	7
Soepgans	--	--	-	--	990	8
Grote Canadese Gans	++	?	++	?	3.900	4
Kleine Canadese Gans	-	--	++	?	?	
Brandgans	++	?	++	0	22.000	7
Nijlgans	++	0	++	0	4.400	11
Smient	+	0	+	0	68.100	8

4 Broedvogelmonitoring in 2024

4.1. Onderzochte telgebieden in 2024

4.1.1. Reguliere aanvullende BMP-tellingen

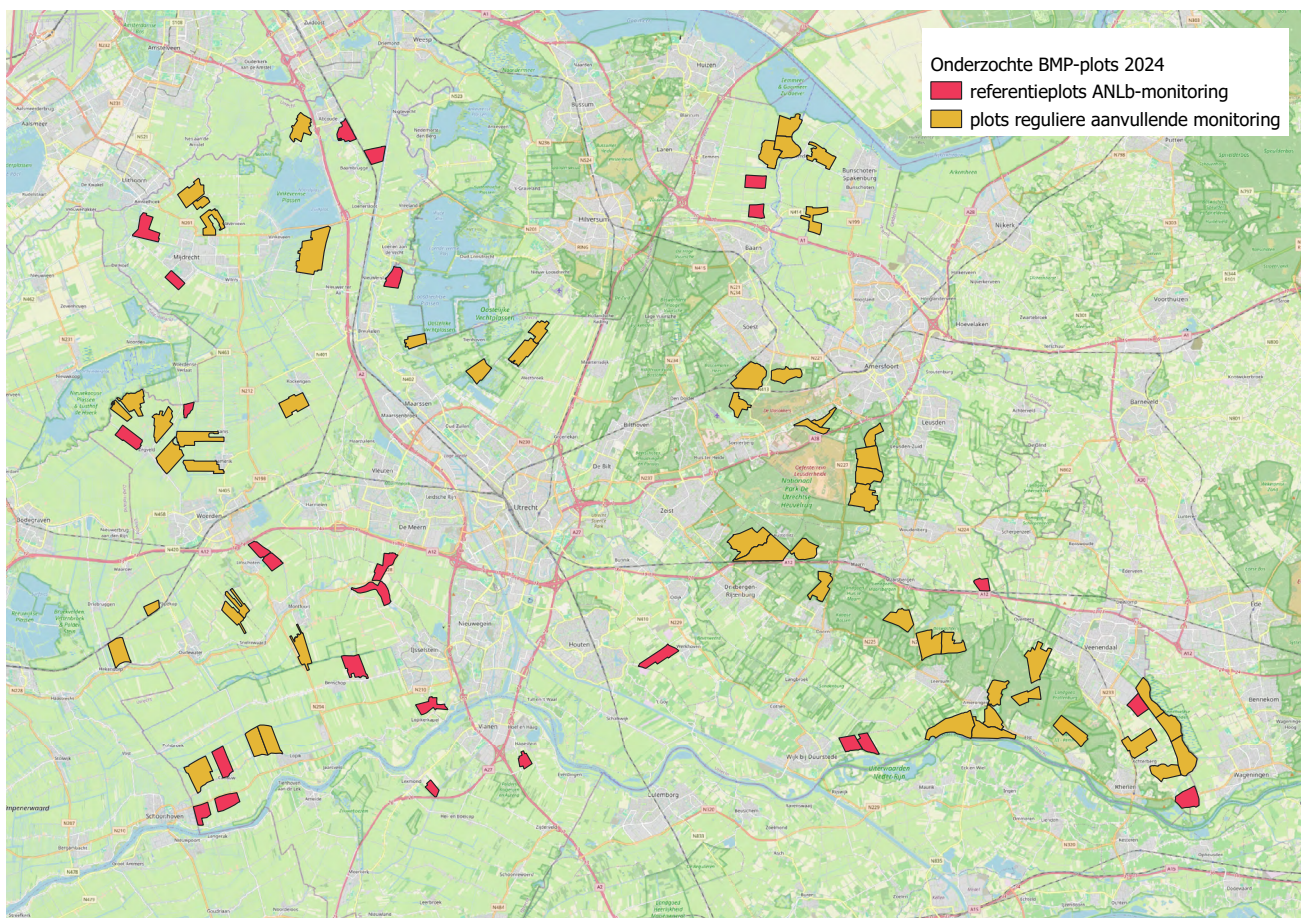
In figuur 4.1 zijn de 56 telgebieden weergegeven die in 2024 in het kader van broedvogelmeetnet Utrecht zijn geteld. Het gaat voor een groot deel om dezelfde telgebieden als in 2023. Er zijn enkele veranderingen: In 2023 kon geen toegang worden gekregen tot het telgebied 'Veelzijdig Boerenland LOP-713'. Deze hebben we daarom geschrapt en in plaats daarvan is een extra referentieplot geselecteerd ten behoeve van de ANLb-monitoring (paragraaf 4.1.2).

In 2023 hoefde het telgebied op de Remmerdense Heide bij Rhenen, dat in het oorspronkelijke monitoringplan stond (Goffin & van Turnhout 2023) niet door professionals te worden geteld, omdat het al werd geteld door vrijwilligers van de Vogelwerkgroep Wageningen. In 2024 was dit niet het geval. Daarom is het in 2024 onderzocht binnen deze opdracht door een professionele veldmedewerker.

4.1.2. Aanvullende broedvogeltellingen ANLb-monitoring

Nieuw ten opzichte van 2023 is dat de Provincie Utrecht voor vanaf 2024 heeft gevraagd om naast de voornoemde aanvullende BMP-monitoring nog eens 25 telgebieden te selecteren in agrarisch gebied ten behoeve van de beleidsmonitoring ANLb.

Er zijn verspreid over het agrarische gebied in de provincie 26 telgebieden geselecteerd als referentiegebied (gebieden zonder beheermaatregelen voor biodiversiteit). Het bleek namelijk dat de bestaande telgebiedenset in agrarisch gebied vooral uit telgebieden met ANLb-maatregelen (ANLb-plots) bestond. Er zijn 26 in plaats van 25 telgebieden geselecteerd omdat één plot uit de reguliere aanvullende monitoring is afgevallen (paragraaf 4.1.1). De tellingen in referentiegebieden maken het mogelijk om de aantallen en aantalsontwikkelingen van vogels in gebieden met en zonder ANLb-maatregelen te vergelijken. De ligging van de plots is weergegeven in figuur 4.1. Een volledig overzicht is opgenomen in bijlage 2.

Figuur 4.1. Ligging van de in 2024 onderzochte BMP-telgebieden. Bron kaartlaag: OSM.

4.2. Werkwijze en omstandigheden

De broedvogeltellingen zijn uitgevoerd volgens de BMP-methode, zoals beschreven in Vergeer *et al.* (2023). Middels ten minste vijf integrale (gebiedsdek-kende) bezoeken overdag met nadruk op de (vroeg)e ochtenduren zijn de aantallen en verspreiding van broedvogels in kaart gebracht. In vijf telgebieden in de meest vogelrijke en arbeidsintensieve habitat, dichtbe-groeid moerasgebied, zijn zes bezoeken uitgevoerd. Het gaat daarbij om de telgebieden langs de Vechtplassen (Vechtplassen Kievitsbuurt, Molenpolder Maarsseveld, Westbroekse Zodden 2 en Westbroekse Zodden 3) en één telgebied in de Amerongse Bovenpolder (Amerongse Bovenpolder Oost). Aan alle overige tel-gebieden zijn vijf bezoeken gebracht. De veldbezoeken zijn uitgevoerd in de periode maart tot begin juli, waarbij rekening gehouden is met zangpieken van in het terrein te verwachten broedvogels. Zo is het in bos-gebieden noodzakelijk om de tellingen al in maart te starten omdat enkele bosvohelsoorten alleen vroeg in het jaar goed te tellen zijn, terwijl in agrarische ge-bieden met het eerste bezoek kan worden gewacht tot begin april. Er zijn geen nachtbezoeken uitgevoerd. Bij de tellingen is uitgegaan van de standaard BMP-B soortenlijst (Vergeer *et al.* 2023) aangevuld met de volgende jacht-/schadesoorten: Houtduif, Holenduif, Fazant, Zwarte Kraai, Kauw en Ekster. Omdat geen nachtbezoeken zijn uitgevoerd, zijn nachttactieve soorten niet opgenomen in de soortenlijst. In enkele telgebieden zijn daarnaast enkele extra soorten mee-genomen die buiten de standaard BMP-B soortenlijst vallen. Dit gebeurde bijvoorbeeld op verzoek van ter-reinbeheerders. Hierbij was altijd het uitgangspunt dat het om soorten ging die geen extra tijd kostten om mee te tellen. Dagactieve zoogdieren zijn tevens betrok-ken in de monitoring. De waarnemingen zijn gedeeld met de Zoogdiervereniging voor het bepalen van de (landelijke) aantalsontwikkeling van deze soorten en via de Provincie Utrecht met de Faunabeheereenheid Utrecht.

In het veld zijn de waarnemingen ingevoerd op een ta-blet in de app Avimap, waarbij voor iedere waarneming soort, locatie, tijdstip en broedcode zijn vastgelegd,

inclusief de door de waarnemer afgelegde route. Na af-loop van elke telling zijn de data doorgestuurd naar de server van Sovon. Na afloop van de laatste bezoekronde zijn de waarnemingen automatisch geclusterd tot ter-ritoria. Na bepaling van de territoria zijn de totalen gecontroleerd door de waarnemer zelf en vervolgens nog een keer door de projectleider en/of projectbege-leider. Hierbij is onder meer naar de resultaten van voorgaande jaren gekeken, zodat opvallende aantals-veranderingen extra gecontroleerd worden.

Het weer is van invloed op de activiteit van vogels en daardoor op de doelmatigheid van het inventariseren. Harde wind, neerslag en lage temperaturen zijn be-lemmerende factoren. Veel territoriale activiteit neemt later op de dag ook af, vooral bij hoge temperaturen. Dergelijke ongunstige omstandigheden zijn daarom zoveel mogelijk gemeden. In tabel 4.2 zijn de varia-belen windsnelheid, temperatuur, aantal zonuren en hoeveelheid neerslag in het broedseizoen van 2024 samengevat, gebaseerd op KNMI-meetstation De Bilt. Maart was recordwarm, droog en aan de som-bere kant (relatief weinig zon). April was extreem nat, vrij warm en aan de sombere kant. Mei was zeer warm, recordnat en aan de sombere kant. Juni was vrij koel, vrij zonnig en normale hoeveelheid neerslag. Juli was zeer nat, maar met een normale temperatuur en hoe-veelheid zon. Over het geheel werd het voorjaar van 2024 gekenmerkt door veel neerslag. Dit had onder meer tot gevolg dat sommige terreinen moeilijker be-treedbaar waren. Dit leidde soms tot langere veldbe-zoeken, maar het had uiteindelijk geen invloed op de teldekking kwaliteit van de tellingen.

4.3. Resultaten

De resultaten van de BMP-tellingen zijn hieronder per deelgebied uiteengezet in tabellen (aantal territoria per soort) per telgebied. Ook worden eventuele bijzonder-heden in de deelgebieden besproken. De resultaten van de broedvogeltellingen in de 26 nieuwe plots ten be-hoeve van de ANLb-monitoring worden in een aparte paragraaf (4.3.7) behandeld.

Tabel 4.2. Enkele weersvariabelen (gemiddelde temperatuur, dagelijks aantal zonuren en hoeveelheid neerslag) in de periode maart-juli 2024, op basis van gegevens van het KNMI, station De Bilt. Ref staat voor langjarig gemiddelde (1991-2020).

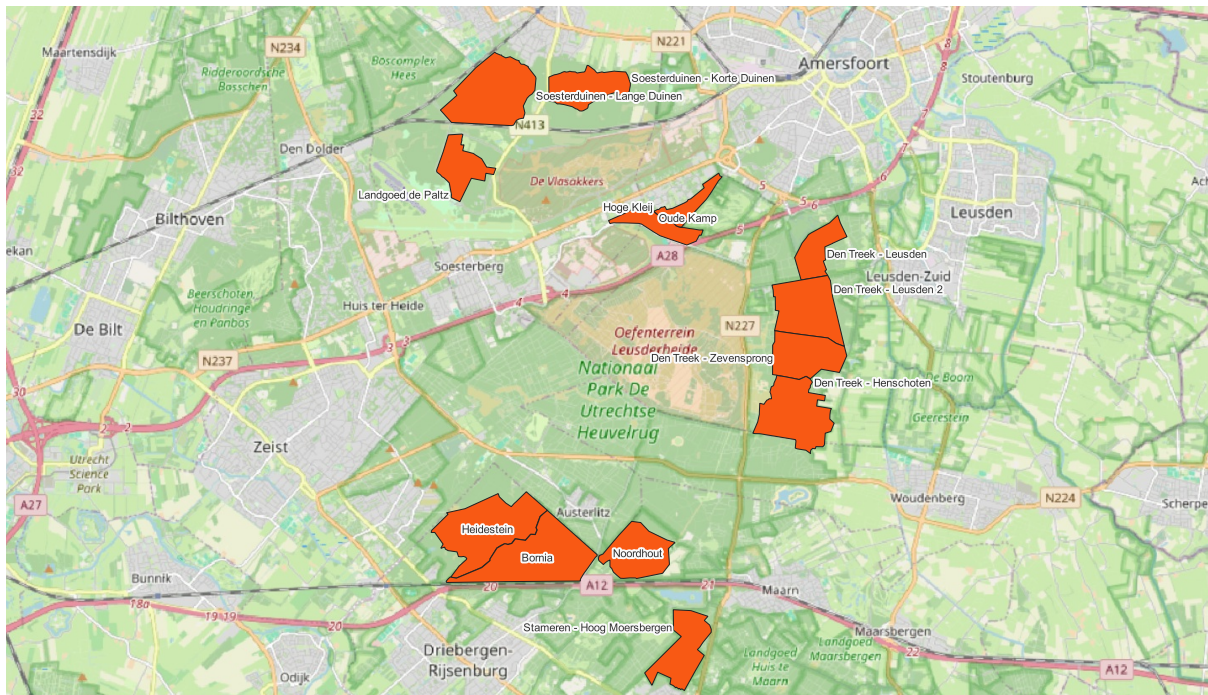
Maand	Temperatuur		Zonuren		Neerslag (mm)	
	2024	Ref	2024	Ref	2024	Ref
Maart	9,0	6,5	126	146	46	53
April	10,8	9,8	167	196	82	40
Mei	15,5	13,4	211	225	128	55
Juni	15,8	16,2	227	214	62	66
Juli	18,1	18,3	223	222	108	78

4.3.1. Utrechtse Heuvelrug

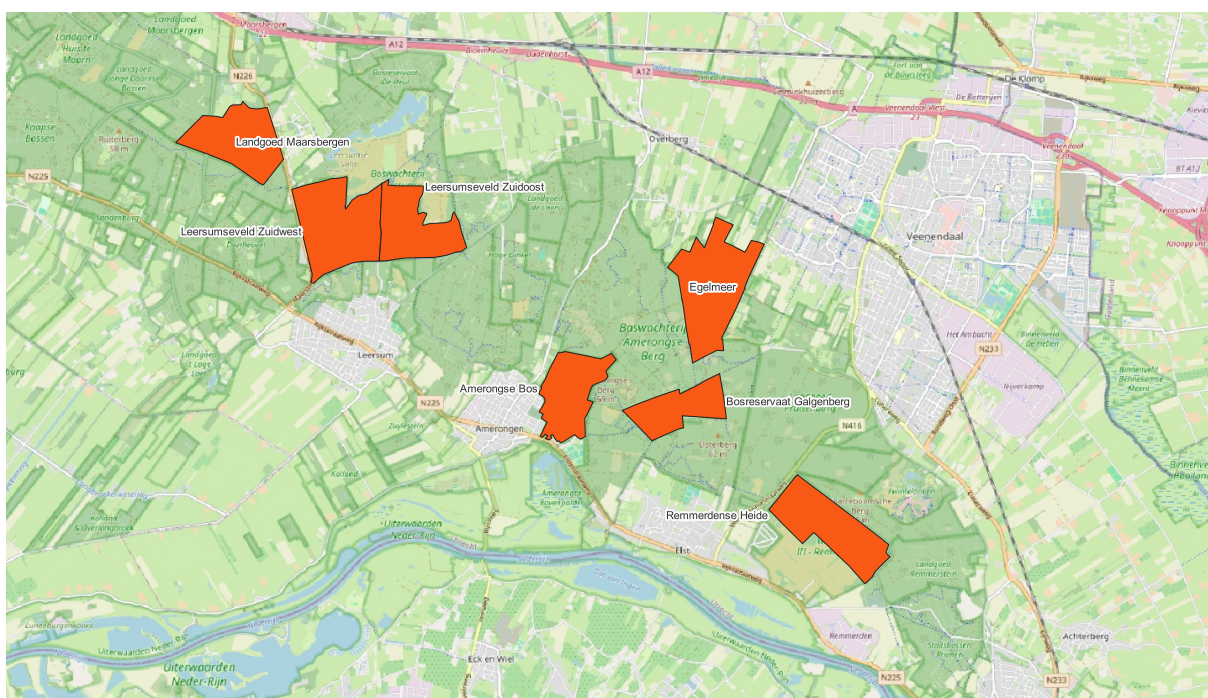
Op de Utrechtse Heuvelrug zijn in 2024 20 telgebieden geteld, verdeeld over de heuvelrug, waarbij de focus lag op bos- en heidegebieden (zie figuur 4.2a en b). Het gaat om dezelfde telgebieden als in 2023, aangevuld met het gebied Remmerdense Heide ten noorden van Rhenen. Dit telgebied stond al op de telgebiedenlijst, maar werd in 2023 door vrijwilligers geteld. In tabel 4.3 zijn de aantallen territoria per soort per telgebied weergegeven.

Van de soorten van de tellijst zijn er 44 vastgesteld met gezamenlijk 1.790 territoria. Hieronder bevonden zich

drie provinciale aandachtsoorten: Zwarte Specht (17 terr.), Boomleeuwerik (59 terr.) en Kievit (1 terr., waarvoor de Heuvelrug minder relevant is). Verder werden er vier Kwetsbare soorten en zes Gevoelige soorten van de Rode Lijst vastgesteld. Van 27 vastgestelde soorten is (nog) geen betrouwbare provinciale trend beschikbaar (Goffin & van Turnhout 2023). Mede daarvoor zijn deze aanvullende tellingen waardevol, zodat over een aantal jaar wel een betrouwbare trendberekening mogelijk wordt. Net als vorig jaar werden territoria vastgesteld van enkele provinciaal (nog) zeldzame soorten: Raaf (3 terr.) en de Middelste Bonte Specht (2 terr.).

Figuur 4.2a. Ligging en namen van de in 2024 getelde telgebieden op de Utrechtse Heuvelrug. Bron kaartlaag: OSM.

Figuur 4.2b. Ligging en namen van de in 2024 getelde telgebieden op de Utrechtse Heuvelrug. Bron kaartlaag: OSM.

Tabel 4.3. Territoria van broedvogels in BMP-gebieden op de Utrechtse Heuvelrug in 2024. Extra soort: soort valt niet onder de reguliere soortenlijst van broedvogelmeetnet Utrecht en is niet in alle telgebieden geteld. Geen trend Utrecht: van deze soort is nog geen betrouwbare trend voor de provincie Utrecht beschikbaar. Rode Lijst: KW: kwetsbaar, GE: gevoelig (van Kleunen et al. 2017). Provinciale aandachtsoort (Provincie Utrecht 2017). Ico: iconsoort.

Soortnaam	Extra soort	Rode lijst	Provinciale aandachtsoort	Amerongse Bos	Bornia	Bosreservaat Galgenberg	Den Treek - Henschoten	Den Treek - Leusden	Den Treek - Leusden 2	Den Treek - Zevensprong	Egelmeer	Heidestein	Hoge Kleij	Landgoed Maarsbergen	Landgoed de Paltz	Leersumseveld Zuidwest	Leersumseveld Zuidoost	Noordhout	Oude Kamp	Remmerdense Heide	Soesterduinen - Korte Duinen	Soesterduinen - Lange Duinen	Stamaren - Hoog Moersbergen
Grote Canadese Gans									1														
Grauwe Gans							1		4		9					1							
Nijlgans											1									1			
Wintertaling	x	KW							2														
Kuifeend								2	2														
Dodaars	x						2	3	5		2												
Sperwer	x															1							
Havik	x				1	1									1	1		1		2			
Buizerd					1						1					1	1	1					
Kievit			Ico						1														
Holenduif	x			7	1	2	2		2	3	3	4		3	4	1	1	1			4	3	1
Houtduif				10	1	3	3		5	4	15		3	7	2	5	13	5	1	3	8	7	18
Koekoek	x	KW									1			1			1						
Middelste Bonte Specht				1											1								
Kleine Bonte Specht	x			1		2	2	1		1	1	1		5	1	1	1	1		2	1	1	1
Grote Bonte Specht	x			11		5					8			14		5	7	13					15
Zwarte Specht	x		x	1	1		2		2	1	1	1	1	1	1	1	2	1				1	
Groene Specht				1			2		2	1					1					1			
Wielewaal	x	KW									1												
Gaai	x																			1			
Zwarte Kraai				3			2	1	1		3	1			1	1	1				4	6	1
Raaf	x	GE								1	1	1											
Zwarte Mees	x	GE		6	11	3	3	1	4	5	7	15		6	2	5	3	9	1	4	2	3	5
Kuifmees	x			6	19	6	7	3	5	7	8	23	2	6	4	8	11	15	2	5	7	9	10
Glanskop	x			8	8	5	7	3	7	10	6	3	2	11	3	6	4	11	3	4	5	6	12
Matkop	x	GE		2										1			1			1			
Boomleeuwerik	x		x	2	2		3	3	2	2	4	15			3	6	2	1	1	4	4	3	1
Huiszwaluw		GE							11														
Staartmees				2	3	2	1	1	2		4			1		1		3	1	3	2	2	3
Fluiter	x			1	3	4	1			1		1		2				3			1	1	
Grasmus					1		3	1	1		6								1	3			
Vuurgoudhaan	x			4	1		1					1	1	4	8		1	1	1	1	2	2	4
Goudhaan	x	x		9	17	11	20	8	22	17	15	11	8	29	21	13	25	21	3	17	6	11	22
Boomklever				24	12	10	11	4	13	8	13	5	4	19	18	1	8	16	8	8	11	9	19
Boomkruiper	x			24		20					32			23		17	21	24					30
Zanglijster	x			3	3						4			8		1	5	6					6
Grote Lijster	x	KW			3		4	1	1		1	4			1	1	2	2	1	1	1	1	2
Grauwe Vliegenvanger	x	GE		5		2	2	1	4		4		1	2	1	2	4	1		1		1	2
Bonte Vliegenvanger	x			3	13	3	3	2	6	2	5	11	5	3	4		1	8	4	1	4	3	5
Gekraagde Roodstaart	x			10	1		6	2	5	1	14	23				3	6	1		7	9	13	1
Roodborsttapuit	x				2		11	14	6		11	7				1	3		1	1	1	3	
Heggenmus	x			1							2			1		2							4
Witte Kwikstaart				1			1	1	1														
Boompieper	x			4	6		28	18	18		35	18		4	7	21	17	7	3	14	3	1	4
Appelvink	x			11	8	7	2	1	3	1	7	8		13	5		6	7	1	6	2	1	8
Goudvink	x				1	2	2	1	4	4	2	1	2	2	3	5	5	3	2	2		4	2
Kneu		GE					2	1	1												2	2	
Kruisbek	x								1														
Putter				5	2		3	3	5		4	12			3		1	1	1	2	4	7	
Sijs	x										1					1		1					
Rietgors	x								1														

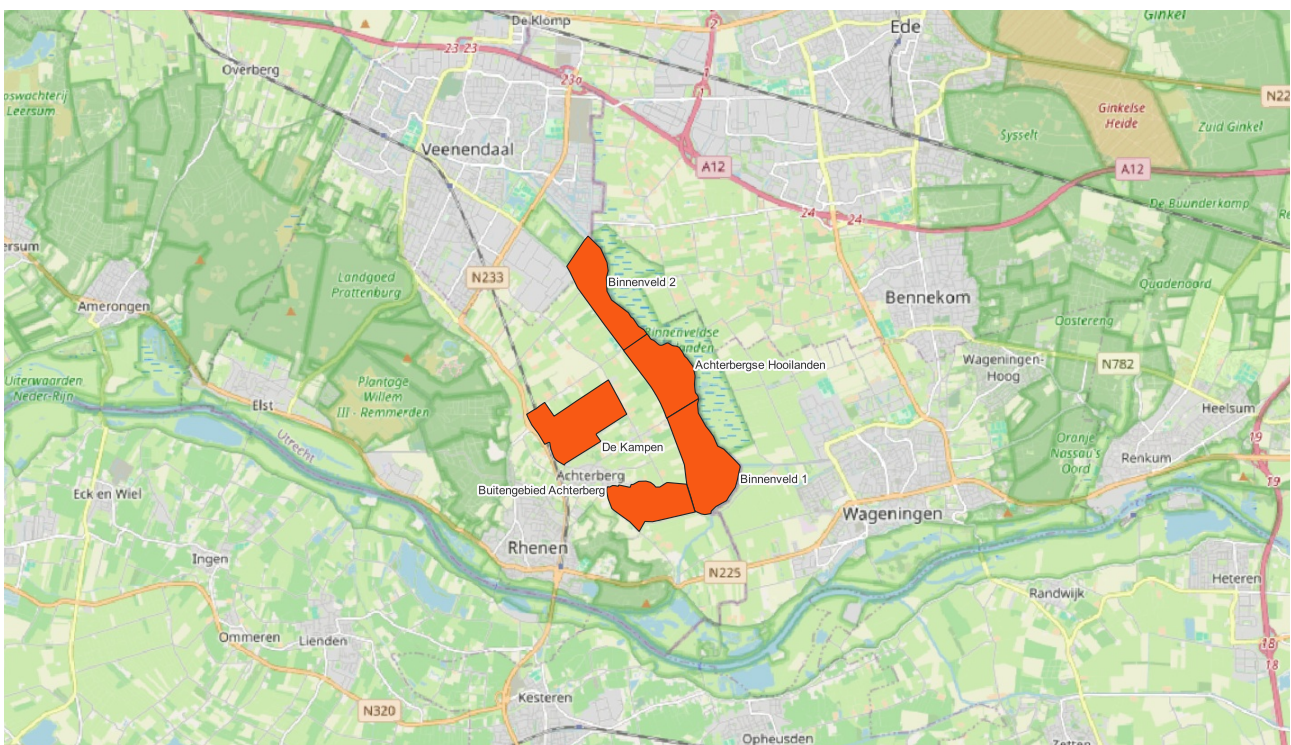

Zelfs in de bossen bij Leersum was het bijzonder nat met ondergelopen paden in het voorjaar van 2024. Foto: André van Kleunen.

4.3.2. Binnenveld

In het Binnenveld zijn in 2024 dezelfde vijf telgebieden geteld als in 2023 (figuur 4.3). Wel zijn voor de ANLb-monitoring drie referentieplots geselecteerd en geteld in 2024. Deze worden toegelicht in de resultatenparagraaf van de ANLb-monitoring (4.3.7). Binnen de vijf telgebieden ligt zowel kleinschaliger agrarisch gebied als groter open gebied, waardoor er een grote variatie aan soorten van agrarisch gebied geteld is. Van de telsoorten werden er 47 soorten vastgesteld, met in totaal 352 territoria. In de telgebieden in het Binnenveld werden zeven provinciale aandachtsoorten

vastgesteld, waaronder de “icoonsoorten” Kievit (59 terr.), Grutto (8) en Veldleeuwerik (2). Van de landelijke Rode Lijst werden twee Bedreigde soorten vastgesteld: Zomertaling (1) en Watersnip (1). Daarnaast werden er nog eens vijf Kwetsbare soorten en acht Gevoelige soorten van de Rode Lijst vastgesteld. Van 20 soorten is nog geen betrouwbare provinciale trend beschikbaar (Goffin & van Turnhout 2023). Mede daarvoor zijn deze aanvullende tellingen waardevol, zodat over een aantal jaar wel een goede trendberekening mogelijk wordt.

Figuur 4.3. Ligging en namen van de in 2024 getelde telgebieden in het Binnenveld. Bron kaartlaag: OSM.

Tabel 4.4. Territoria van broedvogels in BMP-gebieden in het Binnenveld in 2024. Nachtactieve soort, dus aantallen (mogelijk) niet volledig. Geen trend Utrecht: van deze soort is nog geen betrouwbare trend voor de provincie Utrecht beschikbaar. Rode Lijst: BE: bedreigd, KW: kwetsbaar, GE: gevoelig (van Kleunen et al. 2017). Provinciale aandachtsoort (Provincie Utrecht 2017).

Soortnaam	Extrasoort	Nachtsoort	Geen trend UT	Rode Lijst	aandachtsoort Prov.	Achterbergse Hooilanden *	Binnenveld 1 *	Binnenveld 2	Buitengebied Achterberg *	De Kampen *
Grauwe Gans						8		23		
Knobbelzwaan						2				
Nijlgans						1				1
Bergeend						1				
Zomertaling			X	BE		1				
Slobeend				KW		6				
Krakeend						4		1		
Kuifeend						2		2		
Patrijs			X	KW			1			
Kwartel		x	X				1			
Fazant			X				1	2		
Ooievaar			X		x			1	1	
Buizerd						1	1		2	2
Scholekster						1				
Kluut			X		x	3				
Kievit					lco	31	7	19		2
Kleine Plevier			X			3		2		
Wulp			X	KW		4	1	1		
Grutto				GE	lco	7	1			
Watersnip			X	BE	X	1				
Tureluur				GE		9	2			
Holenduif			X				3		3	7
Houtduif							4	3	5	11
Koekoek			X	KW		1				
Steenuil		x	X	KW			2			
Groene Specht									1	2
Ekster							2	1	5	2
Kauw							1		3	1
Zwarte Kraai							1		3	2
Veldleeuwerik				GE	lco		2			
Cetti's Zanger							1	2		
Rietzanger						5	1	2		
Spotvogel			X	GE		1		1		
Braamsluiper								1		
Grasmus						7	5	5	6	2
Boomklever										1
Blauwborst			X		X	2	2			
Zwarte Roodstaart			X				1		2	
Roodborsttapuit			X			1	2		4	
Ringmus			X	GE			2			
Gele Kwikstaart			X	GE		9	4	5	1	
Witte Kwikstaart							1	1		1
Graspieper				GE		14	12	6		
Boompieper			X							1
Appelvink			X							1
Kneu				GE		2		1	2	
Putter						3	3	1	1	3

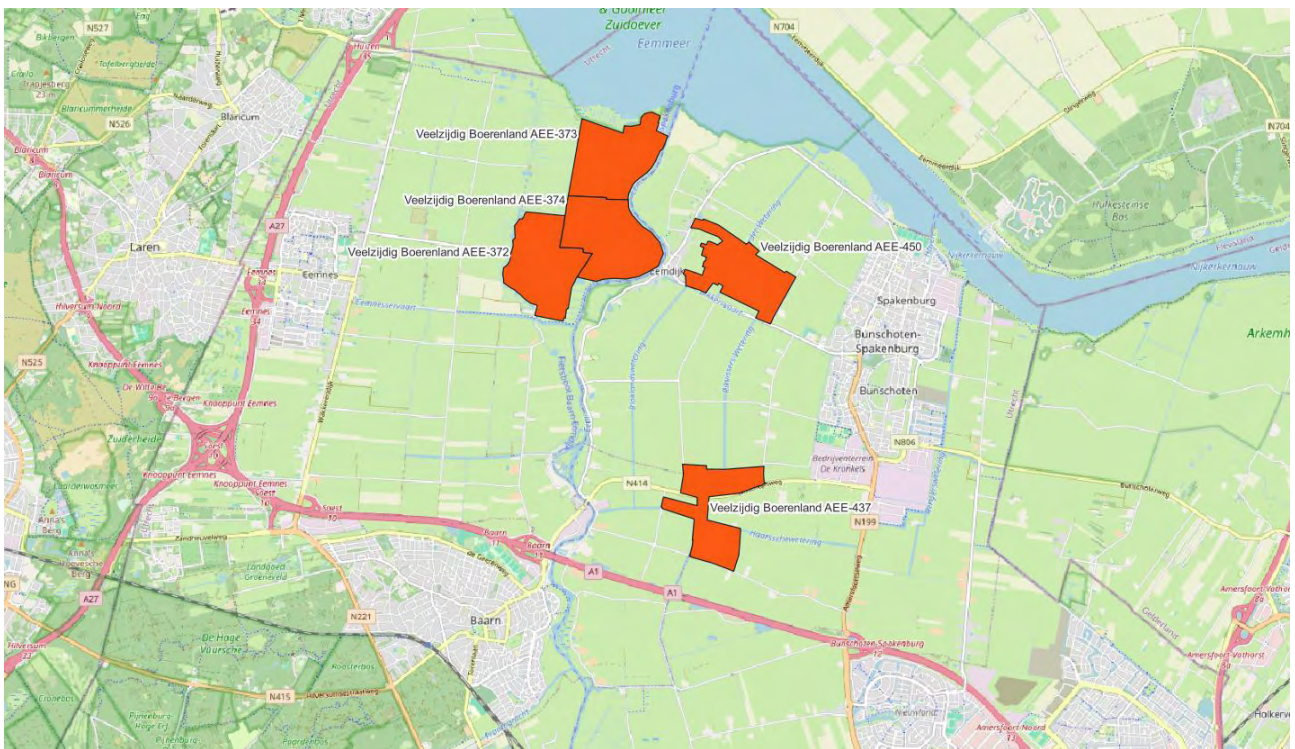
* plot in agrarisch gebied met ANLb

4.3.3. Eempolder

In de Eempolder zijn in 2024 vijf telgebieden geteld (dezelfde als in 2023, zie figuur 4.4). Wel zijn er voor de ANLb-monitoring twee referentieplots geselecteerd en geteld in 2024. Deze worden toegelicht in de resultatenparagraaf van de ANLb-monitoring (4.3.7). Van de tellijst werden 35 soorten en 621 territoria vastgesteld in de vijf telgebieden in de Eempolder. Hieronder bevinden zich vijf Kwetsbare soorten en nog eens acht Gevoelige soorten van de landelijke Rode lijst. Een opvallende soort voor de provincie Utrecht is de Bontbekplevier, een veelal kustgebonden soort waarvan in de Eempolder acht territoria werden geteld.

Er werden vier provinciale aandachtsoorten vastgesteld, waaronder drie icoonsoorten: Kievit (138 terr.), Grutto (75) en Veldleeuwerik (15). Van tien vastgestelde soorten zijn nog geen betrouwbare provinciale trend beschikbaar (Goffin & van Turnhout 2023). Mede daarvoor zijn deze aanvullende tellingen waardevol, zodat over een aantal jaar wel een goede trendberekening mogelijk wordt.

Kaart van het zuidoostelijke deel van de Utrechtse Heuvelrug met de ligging van de onderzochte BMP-plots daar.

Figuur 4.4. Ligging en namen van de in 2024 getelde telgebieden in de Eempolder.

Tabel 4.5. Territoria van broedvogels in BMP-gebieden in de Eempolder in 2024. Extra soort: soort valt niet onder de reguliere soortenlijst van broedvogelmeetnet Utrecht en is niet in alle telgebieden geteld. Nachtactieve soort, dus aantallen (mogelijk) niet volledig. Geen trend Utrecht: van deze soort is nog geen betrouwbare trend voor de provincie Utrecht beschikbaar. Rode Lijst: KW: kwetsbaar, GE: gevoelig (van Kleunen et al. 2017). Provinciale aandachtsoort (Provincie Utrecht 2017).

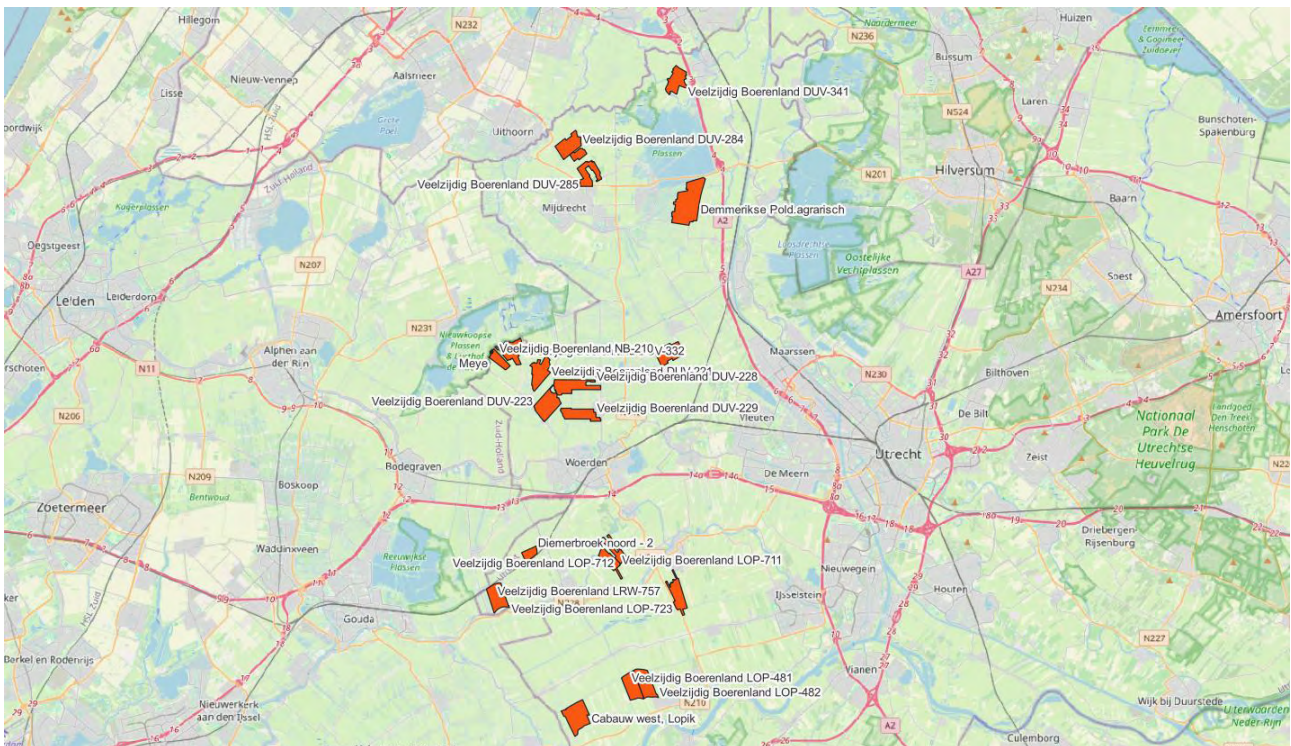
Soortnaam	extra soort	nachtsoort	Geen trend UT	Rode Lijst	prov. aandachtsoort	Veelzijdig Boerenland AEE-372*	Veelzijdig Boerenland AEE-373*	Veelzijdig Boerenland AEE-374*	Veelzijdig Boerenland AEE-437*	Veelzijdig Boerenland AEE-450*
Grote Canadese Gans									2	
Grauwe Gans									1	
Knobbelzwaan									3	1
Bergeend						1	1	2	1	2
Slobeend				KW		1	2	5	3	1
Krakeend						4	3	1	4	4
Kuifeend									3	1
Fazant			X				1	1		
Fuut										1
Buizerd							1	1		1
Scholekster						4	7	3	5	7
Kluut			X		x					1
Kievit					ico	12	45	15	31	35
Bontbekplevier			X	KW			8			
Kleine Plevier			X				7			1
Grutto				GE	ico	13	14	12	11	25
Tureluur				GE		7	11	8	17	16
Holenduif			X			7	6	8	8	1
Houtduif						1	1	5	2	4
Koekoek			X	KW				1		
Steenuil		x	X	KW					1	
Torenvalk			X	KW			2		1	1
Ekster						3		2	2	1
Zwarte Kraai						1		1	1	1
Veldleeuwerik				GE	ico				14	1
Huiswaluw				GE		29	55	12		
Rietzanger						2	1		1	3
Spotvogel			X	GE		1				1
Braamsluiper						1				
Grasmus									1	1
Gele Kwikstaart			X	GE		1	12	1	11	4
Witte Kwikstaart						1	4	2	1	3
Graspieper				GE			2		6	9
Kneu				GE		1	1			4
Putter							4	1		2

* plot in agrarisch gebied met ANLb

4.3.4. Groene Hart

Het Groene Hart bestaat voor een groot deel uit open grasland, maar wordt hier en daar afgewisseld door rijen met erven. Er zijn in 2024 19 telgebieden geteld (dezelfde als in 2023, zie figuur 4.5). Wel zijn voor de ANLb-monitoring 15 referentieplots geselecteerd en geteld in 2024. Deze worden toegelicht in de resultatenparagraaf van de ANLb-monitoring (4.3.7). In tabel 4.6 zijn de aantallen territoria per soort per telgebied weergegeven. Van de soorten van de tellijst werden 55 soorten vastgesteld, met in totaal 1.385 territoria. Hieronder bevinden zich twee Bedreigde

soorten van de landelijke Rode lijst: Zomertaling (7 terr.) en Zwarte Stern (49 terr.). Daarnaast zijn er acht Kwetsbare soorten en elf Gevoelige soorten vastgesteld. Elf soorten staan op de lijst van provinciale aandachtsoorten, waaronder drie “icoonsoorten”: Kievit (180 terr.), Grutto (137) en Veldleeuwerik (17). Van de 24 vastgestelde soorten is nog geen betrouwbare provinciale trend beschikbaar (Goffin & van Turnhout 2023). Mede daarvoor zijn deze aanvullende tellingen waardevol, zodat over een aantal jaar wel een goede trendberekening mogelijk wordt.

Figuur 4.5. Ligging en namen van de in 2024 getelde telgebieden in het Groene Hart. Bron kaartlaag: OSM.

Impressie van telgebied bij Cabauw in de Lopikerwaard in het Groene Hart. Foto: Jip Louwe Kooijmans.

Tabel 4.6. Territoria van broedvogels in BMP-gebieden in het Groene Hart in 2024. Extra soort: soort valt niet onder de reguliere soortenlijst van broedvogelmeetnet Utrecht en is niet in alle telgebieden geteld. Nachtactieve soort, dus aantallen (mogelijk) niet volledig. Geen trend Utrecht: van deze soort is nog geen betrouwbare trend voor de provincie Utrecht beschikbaar. Rode Lijst: BE: bedreigd, KW: kwetsbaar, GE: gevoelig (van Kleunen et al. 2017). Provinciale aandachtsoort (Provincie Utrecht 2017). * plot in agrarisch gebied met ANLb

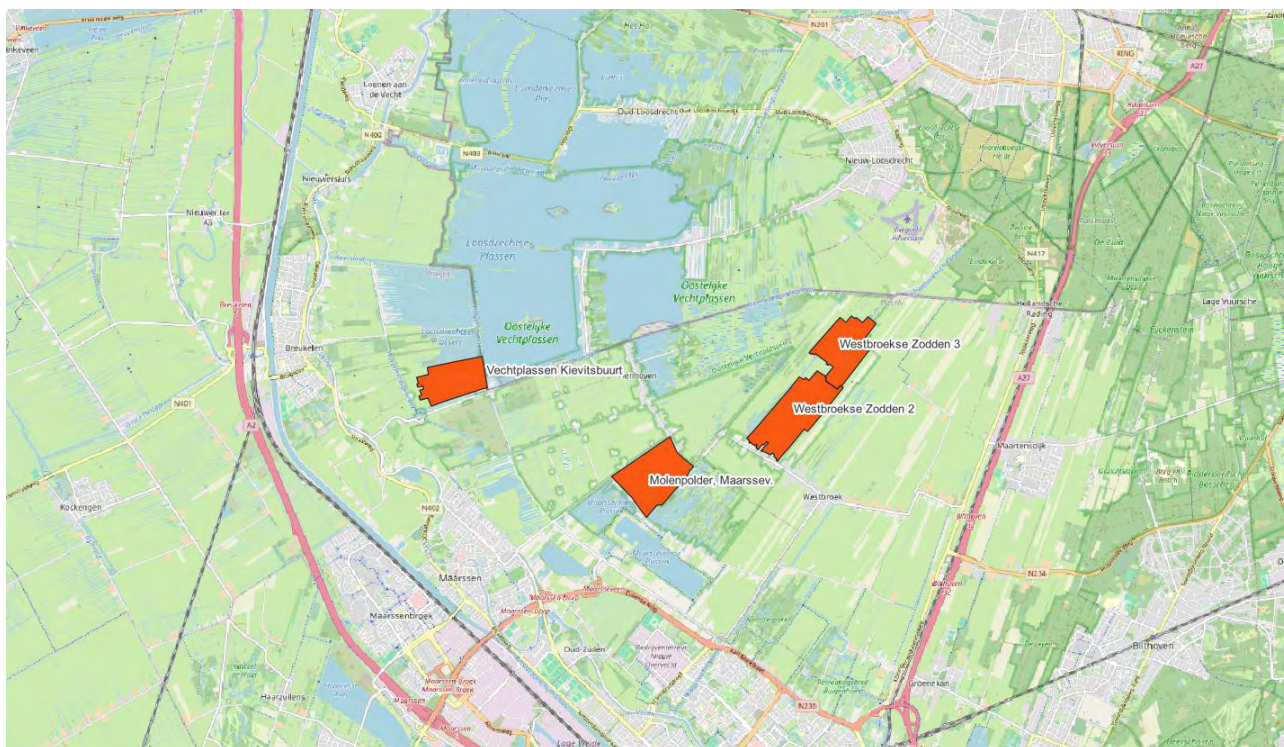
Soortnaam	Geen trend UT extrasoort	Rode Lijst nachtsoort	prov. aandachtsoort	Cabauw west, Lopik	Demmerkse Pold.agraris	Diemerbroek noord - 2	Meye	Veelzijdig Boerenland DUV-221	Veelzijdig Boerenland DUV-223*	Veelzijdig Boerenland DUV-228*	Veelzijdig Boerenland DUV-229*	Veelzijdig Boerenland DUV-284*	Veelzijdig Boerenland DUV-285*	Veelzijdig Boerenland DUV-332	Veelzijdig Boerenland DUV-341*	Veelzijdig Boerenland LOP-481*	Veelzijdig Boerenland LOP-482*	Veelzijdig Boerenland LOP-711*	Veelzijdig Boerenland LOP-712*	Veelzijdig Boerenland LOP-723*	Veelzijdig Boerenland LRW-757*	Veelzijdig Boerenland NB-210*
Grote Canadese Gans				1								1	1							1	1	
Brandgans	x		x									2								1		
Grauwe Gans				1	13	3	11	2	2	1		2		5			2			4	1	5
Knobbelzwaan				3	1				2		2	1		1	1	2	3		1		4	2
Nijlgans				3	8	2	1	1	1	2		1	1	3		2	1			2		1
Bergeend				1	4	1	1	2	3	2	1		4	3	1	1	1					1
Zomertaling	x	BE		2	1					1							1		1			1
Slobeend		KW		4	7	2	2	1	1	6	4	1	1		3	3	4	1	1		3	1
Krakeend				10	23	2	2	1	3	3	1	3	3	2	2	7	3		2		4	3
Wilde Eend	x																					2
Kuifeend					5	1	5	1	3	1	1		1				1				3	1
Kwartel	x	x																3		1		
Fazant	x				3	1	1		1				4								1	
Fuut				4	12		1	1	2	3	1					2	1		1		1	3
Ooievaar	x		x	1																		
Roerdomp	x	KW	x				1															
Sperwer	x					1				1												
Buizerd				1	1		1	1				1	1			1	1				1	
Porseleinhoen	x	x	KW	x																		1
Meerkoet	x																	2				8
Scholekster				6	13	1		4	3	6	4	6	6	1	3	3	2	4	5	1	3	2
Kievit			icoon-soort	29	23	9		3	10	19	12	9	4	7	18	10	8	6	4	6	3	
Kleine Plevier	x				5																	
Wulp	x	KW				5			2				1									
Grutto		GE	icoon-soort	20	13	11		5	12	16	9	6		8	4	6	5	9	1	2	10	
Tureluur		GE		4	8	3	4		3	8	13	2	4	1	4	3	3	2	1	1	1	2
Visdief	x	GE	x				1									3						
Zwarte Stern		BE	x		8			17	11	10												3
Holenduif	x			5	3	1		5	2	5	4	5	1	5	1	2	4	1			2	
Houtduif				8	15	1	3	6	3	5	3	4	3	4	3	5	4		1		6	4
Koekoek	x	KW		1	1				1													
Steenuil	x	x	KW												1							
IJsvogel	x		x													1						
Groene Specht				1												1					1	
Torenvalk	x	KW			1																1	
Ekster				1	7				1		1	3	4		1	3				1	3	
Kauw							5	1	5	4			5					1		4		
Roek				5																		
Zwarte Kraai				1	3		1	5	3	1	2	3	2	2	2	3	1				2	

Soortnaam	Geen trend UT extra soort	Rode Lijst nacht soort	prov. aandacht soort	Cabauw west, Lopik	Demmerkse Pold.agraris	Diemerbroek noord - 2	Meye	Veelzijdig Boerenland DUV-221	Veelzijdig Boerenland DUV-223*	Veelzijdig Boerenland DUV-228*	Veelzijdig Boerenland DUV-229*	Veelzijdig Boerenland DUV-284*	Veelzijdig Boerenland DUV-285*	Veelzijdig Boerenland DUV-332	Veelzijdig Boerenland DUV-341*	Veelzijdig Boerenland LOP-481*	Veelzijdig Boerenland LOP-482*	Veelzijdig Boerenland LOP-711*	Veelzijdig Boerenland LOP-712*	Veelzijdig Boerenland LOP-723*	Veelzijdig Boerenland LRW-757*	Veelzijdig Boerenland NB-210*
Veldleeuwerik		GE	icoon- soort	2			1										1	3	5	1		4
Huiszwaluw		GE						1						6								
Cetti's Zanger						1																
Rietzanger				2	51	34	2	9	3	1	3	1		2								1
Kleine Karekiet	x				17							1		1								
Bosrietzanger	x				2	1					2											
Spotvogel	x	GE		1	6	3	5	1	4	2			3			2		1			2	3
Snor	x	KW			1	7																
Braamsluiper																						1
Grasmus					1	1						1	1									
Grauwe Vliegenvanger	x	GE				2	2	1	1										1			1
Blauwborst	x		x			3																
Bonte Vliegenvanger	x																		1			
Zwarte Roodstaart	x															1	1					
Ringmus	x	GE		1														2				1
Gele Kwikstaart	x	GE		1	5												1	3	3			
Witte Kwikstaart				4	6		2	1	1	2		1		2	3	3					1	1
Graspieper		GE		1	3	2					1	2		4	1						1	
Kneu		GE		2	1						1	1	1			1		1				
Putter				1	6		2		2		6	2	2	4	3	1		1			2	1
Rietgors	x				6																	

4.3.5. Vechtplassengebied

In het Vechtplassengebied zijn in 2024 vier telgebieden geteld (dezelfde als in 2023, zie figuur 4.6). Het betreft hier voornamelijk moerasgebied met een grote diversiteit aan soorten. In tabel 4.7 zijn de aantallen territoria per soort per telgebied weergegeven. Van de lijst van te tellen soorten werden er 47 vastgesteld in de telgebieden in het Vechtplassengebied. In totaal ging het om 794 territoria. 13 soorten staan op de landelijke Rode lijst, waaronder de als Bedreigd geclassificeerde

Zomertaling (1 terr.) en Zwarte Stern (23). Daarnaast staan vier soorten als Kwetsbaar op deze lijst en nog eens zeven als Gevoelig. Negen soorten staan op de provinciale lijst van aandachtsoorten, waaronder de “Icoonsoorten”: Kievit (8 terr.) en Veldleeuwerik (3). Van 20 vastgestelde soorten is nog geen betrouwbare provinciale trend beschikbaar (Goffin & van Turnhout 2023). Mede daarvoor zijn deze aanvullende tellingen waardevol, zodat over een aantal jaar wel een goede trendberekening mogelijk wordt.

Figuur 4.6. Ligging en namen van de in 2024 getelde telgebieden in de Vechtplassen. Bron kaartlaag: OSM.

Impressie van het Vechtplassengebied. Foto: Jelle Abma.

Tabel 4.7. Territoria van broedvogels in BMP-gebieden in het Vechtplassengebied in 2024. Extra soort: soort valt niet onder de reguliere soortenlijst van broedvogelmeetnet Utrecht en is niet in alle telgebieden geteld. Nachtactieve soort, dus aantallen (mogelijk) niet volledig. Geen trend Utrecht: van deze soort is nog geen betrouwbare trend voor de provincie Utrecht beschikbaar. Rode Lijst: BE: bedreigd, KW: kwetsbaar, GE: gevoelig (van Kleunen et al. 2017). Provinciale aandachtsoort (Provincie Utrecht 2017).

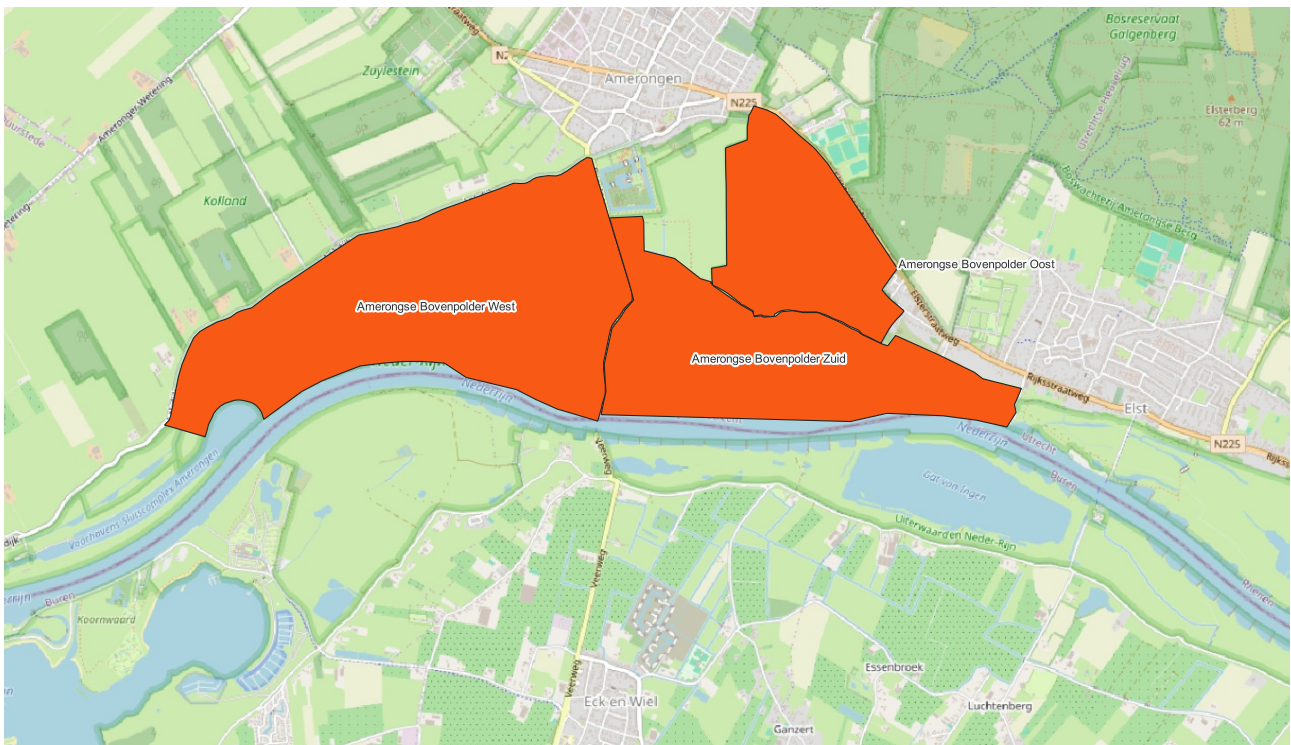
Soortnaam	Extrasoort	Nachtsoort	Geen trend UT	Rode Lijst	Prov. aandachtsoort	Molenpolder, Maarssen.	Vechtplassen Kievitsbuu	Westbroekse Zodden 2	Westbroekse Zodden 3
Grote Canadese Gans						4	7		
Brandgans		x			x	7	2		
Grauwe Gans						36	103	16	22
Knobbelzwaan						2		5	4
Nijlgans						10	25	1	2
Bergeend							1		1
Zomertaling		x		BE					1
Slobeend				KW				2	2
Krakeend						7	9	7	7
Wilde Eend	x					11	29		
Soepeend	x					1	2		
Tafeleend			x				1		
Kuifeend						7	10	7	13
Fazant			x			4			
Fuut						6	15	7	7
Ooievaar		x			x			1	
Roerdomp		x		KW	x			1	1
Sperwer		x				1			
Havik		x				1			
Buizerd						1			2
Waterral			x			2	1	3	5
Waterhoen	x					2	1		
Meerkoet	x					11	8		
Scholekster							1		
Kievit					Ico				8
Tureluur				GE					6
Visdief		x		GE	x				3
Zwarte Stern				BE	x			17	6
Holenduif		x				1			
Houtduif						11	5	2	1
Koekoek			x	KW		1	1	2	2
Bosuil		x	x			1			
IJsvogel			x		x	1			
Grote Bonte Specht	x					2			
Gaai	x					1			
Zwarte Kraai						2	2	1	2
Veldleeuwerik				GE	Ico				3
Boerenwaluw	x			GE			3		
Cetti's Zanger						1	1	3	
Staartmees						1			
Fitis	x					6			
Tjiftjaf	x					24	33		
Rietzanger						34	28	94	59
Kleine Karekiet	x					22	20	35	23

Soortnaam	Extrasoort	Nachtsoort	Geen trend UT	Rode Lijst	Prov. aandachtsoort	Molenpolder, Maarssen.	Vechtplassen Kievitsbuu	Westbroekse Zodden 2	Westbroekse Zodden 3
Bosrietzanger	x					5		4	
Spotvogel			x	GE		2	2	1	1
Sprinkhaanzanger						3		1	1
Snor			x	KW		2		9	2
Zwartkop	x					26	11		
Tuinfluit	x					16	30		
Braamsluiper							2		
Grasmus						5		1	
Winterkoning	x					25	24		
Boomkruiper	x					3			
Spreeuw	x					4	2		
Merel	x						4		
Zanglijster	x					11			
Grauwe Vliegenvanger			x	GE		2	1		
Blauwborst			x		x	2		5	4
Roodborsttapuit			x			3		1	
Huismus	x			GE		4	7		
Heggenmus	x					3	4		
Witte Kwikstaart						2	12	1	
Graspieper				GE				2	8
Goudvink			x			1			
Groenling	x					8	5		
Kneu				GE		2		4	2
Putter						6	13	8	4
Rietgors	x					10	5	21	21

4.3.6 Uiterwaarden Nederrijn

In de uiterwaarden van de Nederrijn zijn in 2024 drie telgebieden geteld (dezelfde als in 2023, zie figuur 4.7). Deze telgebieden liggen alle in de Amerongse Bovenpolder, waar dichtbegroeide moerassen worden afgewisseld met kleinschalig agrarisch landschap. In tabel 4.8 zijn de aantallen territoria per soort per telgebied weergegeven. Van de tellijst werden 45 soorten vastgesteld, met in totaal 552 territoria. Hieronder bevinden zich tien soorten van de landelijke Rode lijst, vier Kwetsbare en acht Gevoelige. Zes soorten staan op

de provinciale lijst van aandachtsoorten, waaronder twee icoonsoorten: Kievit (12 terr.) en Veldleeuwerik (6). Verder is het territorium van Middelste Bonte Specht in Amerongse Bovenpolder-oost (net als vorig jaar) noemenswaardig. Hoewel deze soort zich landelijk uitbreidt, is deze nog altijd een bijzonderheid in Utrecht. Van 20 vastgestelde soorten is nog geen betrouwbare provinciale trend beschikbaar (Goffin & van Turnhout 2023). Mede daarvoor zijn deze aanvullende tellingen waardevol, zodat over een aantal jaar wel een goede trendberekening mogelijk wordt.

Figuur 4.7. Ligging en namen van de in 2024 getelde telgebieden in de uiterwaarden van de Nederrijn. Bron kaartlaag: OSM.

Impressie Amerongse Bovenpolder. Foto: André van Kleunen.

Tabel 4.8. Territoria van broedvogels in BMP-gebieden in de uiterwaarden van de Nederrijn in 2024. Extra soort: soort valt niet onder de reguliere soortenlijst van broedvogelmeetnet Utrecht en is niet in alle telgebieden geteld. Nachtactieve soort, dus aantallen (mogelijk) niet volledig. Geen trend Utrecht: van deze soort is nog geen betrouwbare trend voor de provincie Utrecht beschikbaar. Rode Lijst: KW: kwetsbaar, GE: gevoelig (van Kleunen et al. 2017). Provinciale aandachtsoort (Provincie Utrecht 2017).

Soortnaam	Extrasoort	Nachtsoort	Geen trend UT	Rode Lijst	Prov. aandachtsoort	Amerongse Bovenpolder O	Amerongse Bovenpolder W	Amerongse Bovenpolder Z
Grote Canadese Gans						2	4	1
Brandgans		x			x			1
Grauwe Gans						12	42	23
Knobbelzwaan							4	2
Nijlgans							2	4
Bergeend						1	4	2
Slobeend				KW			3	1
Krakeend						2	13	6
Wintertaling		x		KW		2		1
Kuifeend						1	9	2
Fazant		x					8	4
Fuut						4	9	6
Ooievaar		x			x		1	
Buizerd							1	1
Waterral		x					2	1
Waterhoen	x					2	1	
Scholekster							1	2
Kievit					lco	1	1	10
Tureluur				GE				3
Holenduif		x					1	1
Houtduif						7	25	11
Koekoek		x		KW		2	2	1
IJsvogel		x			X		2	
Middelste Bonte Specht						1		
Grote Bonte Specht	x					2		
Groene Specht						1	1	
Torenvalk		x		KW			1	2
Ekster							2	2
Zwarte Kraai							3	5
Veldleeuwerik				GE	lco		6	
Cetti's Zanger						6	3	2
Staatmees						1		1
Rietzanger						3	14	3
Spotvogel		x		GE		1		1
Sprinkhaanzanger							1	2
Braamsluiper							1	2
Grasmus						9	50	31
Boomklever						2		
Boomkruiper	x					7	2	1
Zanglijster	x					3	2	
Grauwe Vliegenvanger		x		GE		1		
Blauwborst		x			X	9	12	2
Gekraagde Roodstaart		x					1	
Roodborsttapuit		x				3	11	6
Heggenmus	x						10	2
Witte Kwikstaart							2	1
Graspieper				GE		4	33	10
Appelvink		x				1		
Groenling	x					1		
Kneu				GE		3	14	17
Putter						2	6	6
Rietgors	x					12	28	4

4.3.7. Aanvullende broedvogeltellingen ANLb-monitoring

In 2024 zijn 26 nieuwe telgebieden geselecteerd in agrarisch gebied, verspreid over de provincie Utrecht, ten behoeve van de ANLb-monitoring. Alle betreffen zogenaamde referentieplots, dus waar geen ANLb-maatregelen zijn getroffen. Er zijn namelijk al genoeg BMP-plots met ANLb-maatregelen. De referentieplots liggen verspreid over het agrarisch gebied, behalve in de veenweidegebieden in het westen en noorden, in

de Vijfheerenlanden, het Kromme Rijngebied en de Gelderse Vallei en het Binnenveld in het oosten ((figuur 4.8). Van de tellijst werden 49 soorten vastgesteld, met in totaal 809 territoria. Er werden 14 soorten van de landelijke Rode lijst vastgesteld, waaronder de als Bedreigd geclassificeerde Zomertaling (2 terr.). Acht soorten staan op de lijst van provinciale aandachtsoorten, waaronder drie icoonsoorten: Kievit (157 terr.), Grutto (17 terr.) en Veldleeuwerik (8 terr.).

Figuur 4.8. Ligging en namen van de in 2024 getelde nieuwe telgebieden die extra zijn geselecteerd in agrarisch gebied ten behoeve van de beleidsmonitoring ANLb. Bron kaartlaag: OSM.

Impressie telgebied bij Wijk bij Duurstede. Foto: André van Kleunen.

Tabel 4.9. Territoria van broedvogels in de extra BMP-gebieden voor de ANLb-monitoring in de provincie Utrecht in 2024. Het zijn alle referentiegebieden. Extra soort: soort valt niet onder de reguliere soortenlijst van broedvogelmeetnet Utrecht en is niet in alle telgebieden geteld. Nachtactieve soort, dus aantallen (mogelijk) niet volledig. Rode Lijst: KW: kwetsbaar, GE: gevoelig (van Kleunen et al. 2017). Provinciale aandachtsoort (Provincie Utrecht 2017).

Soortnaam	Extrasoort	nachtsoort	Rode Lijst	Prov. aandachtsoort	Achthoven-oost ref1	Binnenveld Nijverkamp	Buitengebied Abcoude re	Buitengebied Baambrugge	Buitengebied Maarsberge	Eempolder ref1	Eempolder ref2	Linschoten ref1	Linschoten ref2	Lopikerkapel ref	Mijdrecht ref1	Mijdrecht ref2	Nude	Polder Mijnden	Uiterwaard Noord Hollan	Veelzijdig Boerenland D	Veelzijdig Boerenland D1	Veelzijdig Boerenland D2	Veelzijdig Boerenland L1	Veelzijdig Boerenland L	Werkhoven ref	Wijk bij Duurstede 1	Wijk bij Duurstede 2	Willige Langerak ref1	Willige Langerak ref2	Zegveld ref
Grote Canadese Gans					2	1			1										3	2	3									
Brandgans				x	2																									
Grauwe Gans														1	8	1	10		18		9			19					1	
Knobbelzwaan						3		1				2	2	2	1					1	2	1	2	2	1	1		4	6	1
Nijlgans					4	2								5	3			1	11		2		2	1	3	1		2	1	
Bergeend						1								1	2		3						1	1					1	
Zomertaling			BE																					2						
Slobeend			KW			1		1										3					2					2	2	
Krakeend					1	1			1			1		2	2		4		1	1	2	2	2	1				6	7	
Wilde Eend	x													2				3												
Kuifeend																		3	1				1			1	1	4		1
Fazant																	2		4										2	
Fuut					1					1					1			1										1		
Ooievaar				x		1																								
Buizerd						1		1							1			1		1	1		1					1	1	
Meerkoet	x													2				1												
Scholekster					2			2	2	1	1	1	2	4	5			1	5	1	1		3	2				3	5	
Kluut				x															3											
Kievit				ico	6	11	10	4	2	1	8			15	10	1	2	27	2	1	1	1	13	7	4		3	5	22	1
Kleine Plevier																		1												
Grutto			GE	ico		4		3						1	1		3					1	2							2
Tureluur			GE			2		2						2			7					1							1	
Holenduif							1	4	3				2	1				2	1		4	6				4	5	1	5	7
Houtduif					1	5	2	4	2			1	1	2		1	5	4	1		1	4	1	2	2	2	4	2	7	3
Koekoek				KW		1											1													
IJsvogel				x															1		1									
Grote Bonte Specht	x							1										1												
Groene Specht														1			1	2						1						
Torenavalk				KW																										1
Halsbandparkiet						1																								
Ekster						4	1	1		1				1		5	1					2			2	1			3	
Kauw																						1				2				
Zwarte Kraai						3	2	2	1	1				1		2						2			2	1	2	2		
Veldleeuwerik				GE	ico				7	1																				
Huiszwaluw				GE					6									4												
Cetti's Zanger																	2													
Staartmees																			1											
Rietzanger						1			1									1	2				1						3	
Kleine Karekiet	x																		4											
Bosrietzanger	x																		4											
Spotvogel				GE				1						1				1	5		2		2					1	1	3
Zwartkop	x																		11											
Tuinfluit	x																		2											
Braamsluiper																	3	1	1			1							1	
Grasmus					2			3									8	3								1				

Soortnaam	Extrasoort	nachtsort	Rode Lijst	Prov. aandachtsoort	Achthoven-oost ref1	Binnenveld Nijverkamp	Buitengebied Abcoude re	Buitengebied Baambrugge	Buitengebied Maarsberge	Eempolder ref1	Eempolder ref2	Linschoten ref1	Linschoten ref2	Lopikerkapel ref	Mijdrecht ref1	Mijdrecht ref2	Nude	Polder Mijnden	Uiterwaard Noord Hollan	Veelzijdig Boerenland D	Veelzijdig Boerenland D1	Veelzijdig Boerenland D2	Veelzijdig Boerenland L1	Veelzijdig Boerenland L	Werkhoven ref	Wijk bij Duurstede 1	Wijk bij Duurstede 2	Willige Langerak ref1	Willige Langerak ref2	Zegveld ref
Boomklever					1			1																						
Boomkruiper	x							3											2											
Spreeuw	x																		20											
Zanglijster	x																		2											
Grauwe Vliegenvanger			GE					1											2					2						1
Blauwborst				x															1											
Zwarte Roodstaart																							1							
Roodborsttapuit					1			2									1							1						
Ringmus			GE			3																1								9
Heggenmus	x							2										3												
Gele Kwikstaart			GE		4			2	1			1			1	2	1	2		2										
Witte Kwikstaart					1	1		2	1	1				1			2	2	2				3		1		1		2	
Graspieper			GE				1	6	1									2		1			1			1	2		1	
Groenling	x																		1											
Kneu			GE							1							2	1	1				1				1		1	
Putter						2		1	1	2					1		1		4	1			1	1		1	2	2	2	
Rietgors	x																		1								1			

4.4. Conclusies en evaluatie

In 2024 zijn broedvogeltellingen uitgevoerd in 82 BMP-telgebieden verspreid over de provincie Utrecht in een breed scala aan habitats. Veel soorten zijn volgens de verwachtingen van het monitoringplan ook daadwerkelijk aangetroffen (Goffin & van Turnhout 2023). Bij voortzetting van dit broedvogelmeetnet is de verwachting dat over circa 5 tot 7 jaar na het eerste meetjaar (over 4 tot 6 jaar na deze rapportage), mogelijk is om provinciale trends te berekenen van een groter aantal soorten dan nu. De focus ligt hierbij op beleidsrelevante soorten (bijvoorbeeld in het kader van Natura 2000-instandhoudingsdoelen, ANLb of door de provincie aangewezen aandachtsoorten).

Ten opzichte van 2023 is nieuw dat ten behoeve van de ANLb-monitoring 26 extra telgebieden zijn geselecteerd in het boerenland. Het betreft allemaal referentieplots, dus gebieden waar geen (ANLb-) beheermaatregelen worden getroffen. In de lopende monitoring zijn al voldoende telgebieden met ANLb-maatregelen

beschikbaar, een uitbreiding daarvan is niet nodig. Zo wordt het mogelijk om de aantallen broedvogels en veranderingen daarin te vergelijken tussen gebieden met en zonder beheermaatregelen. De inschatting is dat hiervoor voor de nieuwe plots een telreeks van 5 tot 7 jaar nodig is.

De uitvoering van de tellingen is goed verlopen en in alle telgebieden is het gelukt om toegang te krijgen. Om de contacten in agrarische gebieden te verbeteren, zijn er in samenwerking met de Provincie Utrecht en de agrarische collectieven afspraken gemaakt over een verbeterde uitwisseling van informatie en telgegevens voor de aankomende jaren. We verwachten dat de monitoring in 2025 met dezelfde telgebiedselectie kan worden voortgezet. Mocht een landeigenaar of terreinbeheerder geen toestemming meer geven voor betreding voor de broedvogeltellingen dan wordt in overleg met de provincie Utrecht naar een alternatief gezocht. Dit geldt ook als er belangstelling is van een vrijwilliger om een van de telgebieden uit de huidige monitoring te tellen.

Referenties

Ganzen-, zwanen- en smiententellingen

de Boer V., Slaterus R, van Kleunen A. & Koffijberg K. 2023. Ganzenmonitoring in Utrecht in 2022-23. Sovon-rapport 2023/82. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Hornman M., Koffijberg K., van Oostveen C., van Winden E., Louwe Kooijmans J., Kleefstra R., Vergeer J.W. & Soldaat L. 2024. Watervogels in Nederland in 2021/2022. Sovon rapport 2024/22, RWS-rapport BM 24.04. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Broedvogelmonitoring

Goffin B. & van Kleunen A. 2023. Broedvogelmonitoring in Utrecht in 2023. Sovon-rapport 2023/89. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Goffin B. & van Turnhout C. 2023. Monitoringplan broedvogels Provincie Utrecht. Sovon-rapport 2023/28. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

van Kleunen A., Foppen R. & van Turnhout C. 2017. Basisrapport voor de Rode Lijst Vogels 2016 volgens Nederlandse en IUCN-criteria. Sovon-rapport 2017/34. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen. Provincie Utrecht. 2017. Natuurvisie Provincie Utrecht. Provincie Utrecht, Utrecht.

Vergeer J.W., Boele A., van Bruggen J. & van Turnhout C. 2023. Handleiding Sovon broedvogelmonitoring: Broedvogel Monitoring Project en Kolonievogels. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Bijlage 1. Telfrequentie ganzen-, zwanen- en smiententelgebieden

Tabel 3.1. Telfrequentie telgebieden aanvullende professionele tellingen januari-april 2024.

Telgebiednummer	Jan	Feb	Mrt	Apr	Opmerkingen
UT1150		x		x	
UT1271		x		x	
UT1272		x		x	
UT1293		x		x	
UT1333		x		x	
UT1341		x		x	
UT1343		x		x	
UT2213		x		x	
UT2220		x		x	
UT2230		x		x	
UT2240		x		x	
UT2250		x		x	
UT2260		x		x	
UT2270		x		x	
UT2280		x		x	
UT3111	x		x		
UT3112	x		x		
UT3113	x		x		
UT3114	x		x		
UT3120	x		x		
UT3141	x		x		
UT3142	x		x		
UT3160	x		x		
ZH3414		x		x	
ZH3832	x		x		
ZH3833	x		x		
ZH3844	x		x		
ZH6316	x		x		
ZH6337	x		x		
ZH6344	x		x		
ZH6317	x		x		extra telgebieden Vijfheerenlanden
ZH6318	x		x		extra telgebieden Vijfheerenlanden
ZH6319	x		x		extra telgebieden Vijfheerenlanden
ZH6322	x				extra telgebieden Vijfheerenlanden
ZH6323	x				extra telgebieden Vijfheerenlanden
ZH6331	x		x		extra telgebieden Vijfheerenlanden
ZH6332			x		extra telgebieden Vijfheerenlanden
ZH6334	x		x		extra telgebieden Vijfheerenlanden
ZH6335	x		x		extra telgebieden Vijfheerenlanden
ZH6336	x		x		extra telgebieden Vijfheerenlanden
ZH6345	x		x		extra telgebieden Vijfheerenlanden
ZH6346	x				extra telgebieden Vijfheerenlanden
ZH6347	x				extra telgebieden Vijfheerenlanden
ZH6351			x		extra telgebieden Vijfheerenlanden
ZH6352			x		extra telgebieden Vijfheerenlanden
ZH6353			x		extra telgebieden Vijfheerenlanden
ZH6354			x		extra telgebieden Vijfheerenlanden

Bijlage 2. Onderzochte BMP-telgebieden in 2024

plotnummer	plotnaam	regio	extra voor ANLb-mon.	opp_ha
699	De Kampen	Binnenveld		133,8
6975	Achterbergse Hooilanden	Binnenveld		109,3
57419	Binnenveld 2	Binnenveld		104,7
57420	Binnenveld 1	Binnenveld		142,7
57421	Buitengebied Achterberg	Binnenveld		94,3
6393	Veelzijdig Boerenland AEE-372	Eempolder		107,7
6394	Veelzijdig Boerenland AEE-373	Eempolder		105,2
6395	Veelzijdig Boerenland AEE-374	Eempolder		113,1
6410	Veelzijdig Boerenland AEE-437	Eempolder		88,3
6423	Veelzijdig Boerenland AEE-450	Eempolder		96,7
1654	Demmerikse Pold.agrarisch	Groene Hart		264,5
2606	Cabauw west, Lopik	Groene Hart		152,2
6193	Veelzijdig Boerenland LRW-757	Groene Hart		105,6
6212	Veelzijdig Boerenland LOP-711	Groene Hart		67,3
6213	Veelzijdig Boerenland LOP-712	Groene Hart		54,1
6221	Veelzijdig Boerenland LOP-723	Groene Hart		96,4
6246	Veelzijdig Boerenland NB-210	Groene Hart		106,7
6265	Veelzijdig Boerenland DUV-221	Groene Hart		109,0
6267	Veelzijdig Boerenland DUV-223	Groene Hart		130,2
6271	Veelzijdig Boerenland DUV-228	Groene Hart		125,7
6272	Veelzijdig Boerenland DUV-229	Groene Hart		99,8
6321	Veelzijdig Boerenland DUV-284	Groene Hart		103,5
6322	Veelzijdig Boerenland DUV-285	Groene Hart		121,8
6370	Veelzijdig Boerenland DUV-332	Groene Hart		99,7
6377	Veelzijdig Boerenland DUV-341	Groene Hart		97,9
6453	Veelzijdig Boerenland LOP-481	Groene Hart		99,9
6454	Veelzijdig Boerenland LOP-482	Groene Hart		105,7
8464	Meye	Groene Hart		48,4
85632	Diemerbroek noord - 2	Groene Hart		35,9
3351	Amerongse Bovenpolder Oost	Uiterwaarden Nederrijn		78,9
4840	Amerongse Bovenpolder West	Uiterwaarden Nederrijn		203,5
57418	Amerongse Bovenpolder Zuid	Uiterwaarden Nederrijn		125,2
1071	Remmerdense Heide	Utrechtse Heuvelrug		116,3
8289	Hoge Kleij	Utrechtse Heuvelrug		35,1
57401	Landgoed de Paltz	Utrechtse Heuvelrug		69,7
57402	Soesterduinen - Lange Duinen	Utrechtse Heuvelrug		172,3
57403	Soesterduinen - Korte Duinen	Utrechtse Heuvelrug		88,8
57404	Den Treek - Leusden	Utrechtse Heuvelrug		60,4
57405	Den Treek - Leusden 2	Utrechtse Heuvelrug		128,1
57406	Den Treek - Zevensprong	Utrechtse Heuvelrug		102,8
57407	Den Treek - Henschoten	Utrechtse Heuvelrug		144,5
57408	Heidestein	Utrechtse Heuvelrug		186,2
57409	Bornia	Utrechtse Heuvelrug		193,1
57410	Noordhout	Utrechtse Heuvelrug		102,4
57411	Stameren - Hoog Moersbergen	Utrechtse Heuvelrug		98,5
57412	Landgoed Maarsbergen	Utrechtse Heuvelrug		105,4
57413	Leersumseveld Zuidwest	Utrechtse Heuvelrug		141,3
57414	Leersumseveld Zuidoost	Utrechtse Heuvelrug		96,9
57415	Egelmeer	Utrechtse Heuvelrug		149,8
57416	Amerongse Bos	Utrechtse Heuvelrug		92,0
57417	Bosreservaat Galgenberg	Utrechtse Heuvelrug		72,3
57425	Oude Kamp	Utrechtse Heuvelrug		51,2
1843	Molenpolder, Maarssev.	Vechtplassengebied		83,6
57398	Vechtplassen Kievitsbuurt	Vechtplassengebied		59,0
57399	Westbroekse Zodden 2	Vechtplassengebied		95,6
57400	Westbroekse Zodden 3	Vechtplassengebied		65,9

plotnummer	plotnaam	regio	extra voor ANLb-mon.	opp_ha
472	Nude		ref	95,6
4121	Uiterwaard Noord Hollandsche IJssel		ref	90,0
6224	Veelzijdig Boerenland LOP-728		ref	100,1
6263	Veelzijdig Boerenland DUV-219		ref	26,5
6456	Veelzijdig Boerenland DHA-803		ref	31,5
6469	Veelzijdig Boerenland DHA-501		ref	37,4
6514	Veelzijdig Boerenland LOP-550		ref	92,3
85619	Mijdrecht ref1		ref	104,7
85620	Eempolder ref1		ref	67,6
85621	Wijk bij Duurstede 1		ref	64,8
85622	Wijk bij Duurstede 2		ref	63,1
85623	Buitengebied Abcoude ref		ref	66,5
85624	Buitengebied Baambrugge ref		ref	66,7
85625	Zegveld ref		ref	81,7
85626	Binnenveld Nijverkamp		ref	65,6
85627	Willige Langerak ref1		ref	62,7
85628	Linschoten ref1		ref	53,4
85629	Mijdrecht ref2		ref	46,0
85630	Achthoven-oost ref1		ref	78,5
85631	Lopikerkapel ref		ref	66,8
85633	Polder Mijnden		ref	68,5
85634	Werkhoven ref		ref	92,5
85635	Buitengebied Maarsbergen		ref	40,6
85636	Eempolder ref2		ref	50,8
85637	Linschoten ref2		ref	48,2
85638	Willige Langerak ref2		ref	79,8

In opdracht van:

PROVINCIE ■■ UTRECHT

Sovon Vogelonderzoek Nederland

Postbus 6521
6503 GA Nijmegen
Toernooiveld 1
6525 ED Nijmegen
T (024) 7 410 410

E info@sovon.nl
I www.sovon.nl

